

INFORMACIJA
o kretanju makroekonomskih pokazatelja
za januar/siječanj – novembar/studeni 2021. godine

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Realni sektor.....	6
<i>Kretanje industrijske proizvodnje.....</i>	6
<i>Maloprodaja.....</i>	7
<i>Transport.....</i>	7
<i>Tržište rada.....</i>	9
2. Javne finansije.....	12
<i>Indirektni porezi u Bosni i Hercegovini.....</i>	13
<i>Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda</i>	14
3. Cijene, monetarni i finansijski sektor.....	15
<i>Cijene.....</i>	15
<i>Monetarni sektor.....</i>	16
<i>Bankarski sektor.....</i>	18
<i>Berze u Bosni i Hercegovini.....</i>	19
4. Vanjski sektor.....	21
<i>Platni bilans.....</i>	21
<i>Vanjskotrgovinska robna razmjena.....</i>	23
5. Strane direktne investicije.....	26

Uvod

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 79. sjednici održanoj 05.03.2009. godine razmotrilo i usvojilo Prijedlog mjera iz nadležnosti Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za ublažavanje uticaja globalne ekonomske krize na privredu Bosne i Hercegovine. Direkcija za ekonomsko planiranje je zadužena da u vezi sa navedenim prati kretanje makroekonomskih pokazatelja i da izvještaj o kretanju mjesečno dostavlja Vijeću ministara.

Direkcija je zadužena da „Informaciju“ dostavlja mjesečno Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine u svrhu praćenja uticaja svjetske ekonomske krize na ekonomiju Bosne i Hercegovine.

„Informacija“ obuhvata kretanje glavnih makroekonomskih pokazatelja u Bosni i Hercegovini za navedeni period. Detaljna pojašnjenja svih oblasti koje su obuhvaćene u ovom dokumentu se mogu naći u Ekonomskim trendovima Bosne i Hercegovine koje publikuje Direkcija, kvartalno - četiri puta godišnje, te redovno dostavlja Vijeću ministara i Parlamentu Bosne i Hercegovine.

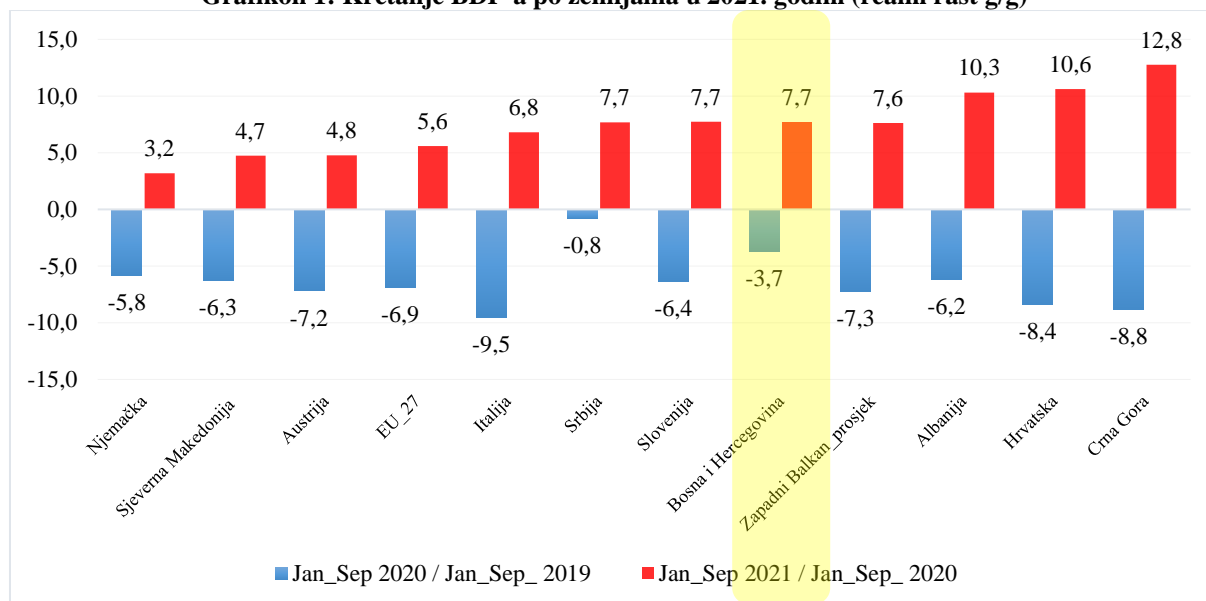
* * *

Bosna i Hercegovina je u 2020. godini usljed širenja globalne pandemije virusa Covid 19 zabilježila realni pad BDP-a od 3,2%.¹ Međutim, već početkom 2021. godine došlo je do postepene stabilizacije epidemioloških i ekonomskih prilika u vanjskom okruženju (zemlje EU27), što se pozitivno odrazilo i na ekonomsku aktivnost u Bosni i Hercegovini. Naime, oporavak prije svega izvozne, a kasnije i domaće tražnje u K2 i K3 2021. godine rezultirao je osjetnijim oporavkom privredne aktivnosti u zemlji. Tako je Bosna i Hercegovina prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a u periodu januar-septembar 2021. godine zabilježila realni rast BDP-a od 7,7% u odnosu na isti period prethodne godine.² Posmatrano po kvartalima, registrirane stope ekonomskog rasta su iznosile K1: 2,7%, K2: 12,1% i K3: 8,4% u odnosu na isti period 2020. godine. Međutim, vrijedi istaći da je ova relativno visoka stopa ekonomskog rasta u dobroj mjeri posljedica i niske osnovice (bazni efekt) iz prethodne godine, obzirom da je u istom periodu prethodne godine u Bosni i Hercegovini registriran pad BDP-a od 3,7%. S druge strane, ako se ekonomski rast u Bosni i Hercegovini u 2021. godini posmatra komparativno po zemljama može se konstatovati da je isti bio u rangju regionalnog prosjeka zemalja Zapadnog Balkana. Na grafikonu ispod prikazane su procjenjene stope rasta BDP-a po zemljama za period januar-septembar 2021. godine.

¹Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodovni pristup (prvi rezultati) 2020. godina“, 27.07.2021. godine.

² Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup tromjesečni podaci za K3 2021. godine“, 31.12.2021. godine.

Grafikon 1: Kretanje BDP-a po zemljama u 2021. godini (realni rast g/g)

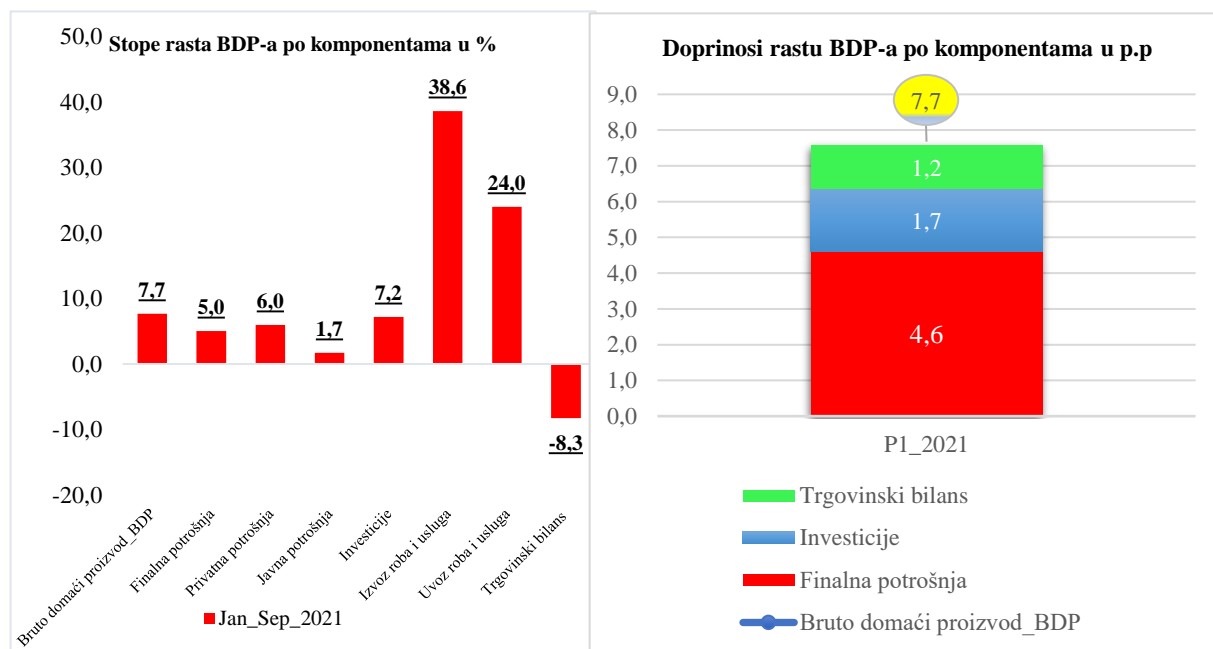
Izvor: Eurostat i nacionalni zavodi za statistiku

Uvidom u strukturu ovog relativno relativno snažnog ekonomskog rasta od 7,7% u Bosni i Hercegovini u periodu januar-septembar 2021. godine može se konstatovati da je isti ostvaren ponajviše zahvaljujući povećanju privatne potrošnje od 6% što je predstavljalo više od polovine ostvarenog ekonomskog rasta odnosno 4,6 p.p. Ovaj snažan rast privatne potrošnje pored baznog efekta i veće sklonosti ka potrošnji, po svemu sudeći je posljedica i djelimičnog rasta raspoloživog dohotka građana obzirom da je prema službenim statistikama došlo do povećanja broja zaposlenih lica, realnog rasta plata, novčanih doznaka iz inostranstva u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, u istom vremenskom periodu rast javne potrošnje iznosio je svega 1,7%, tako da je doprinos iste u ekonomskom rastu bio manje više neutralan. Trenutno raspoloživi podaci BHAS-a iz nacionalnih računa ukazuju rast bruto investicija od 7,2% u odnosu na isti period prethodne godine, tako da je doprinos ove kategorije u ekonomskom rastu iznosio oko 1,5 p.p. Međutim, vrijedi istaći da oporavak investicija u Bosni i Hercegovine napreduje dosta sporije u odnosu na ostale komponente, obzirom da se iste za razliku od ostalih komponenti još uvijek ispod nivoa iz 2019. godine. S druge strane, ohrabruje nastavak snažnog trenda oporavka vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Tako je prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za period januar-septembar 2021. godine ukupna vanjskotrgovinska razmjena uvećana za oko 6 milijardi KM, odnosno 30% u odnosu na prethodnu godinu. Ovo povećanje ukupne vanjskotrgovinske razmjene posljedica je istovremenog povećanja ukupnog izvoza od 38,6% (oko 3,2 milijarde KM) i uvoza od 24% (2,8 milijardi KM). Naročito vrijedi istaći dobre izvozne rezultate, obzirom da je izvoz iz Bosne i Hercegovine nadmašio rezultate ostvarene u 2019 i 2018. godine za preko milijardu KM.³ Ovakva kretanja izvoza i uvoza, odnosno viša stopa rasta izvoza u odnosu na uvoz rezultirala je smanjenjem vanjskotrgovinskog deficita od oko 8,5%, tako da je doprinos neto izvoza u ekonomskom rastu bio pozitivan i

³ Prilikom interpretacije vanjskotrgovinskih pokazatelja u 2021. godini vrijedi također na umu imati i efekat povećanja cijena izvoza i uvoza roba, obzirom da su iste u 2021. godini povećane za preko 10% u odnosu na prethodnu godinu.

iznosio 1,2 p.p. Pregled strukture ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini za period januar-septembar 2021. godine prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 2: Ekonomski rast u Bosni i Hercegovini u 2021. godini (stope rasta u % i doprinosi rastu u p.p)

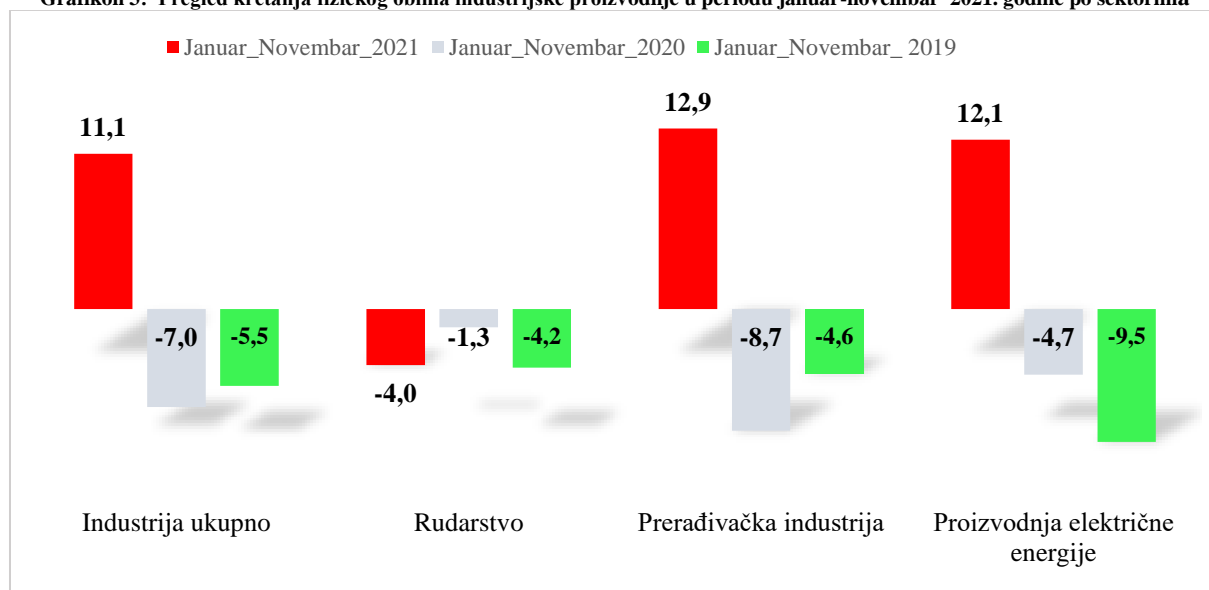
Izvor: BHAS

1. Realni sektor

Kretanje industrijske proizvodnje

U novembru 2021. godine u Bosni i Hercegovini je nastavljen trend rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje. Tako je prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za novembar 2021. godine u Bosni i Hercegovini zabilježeno povećanje fizičkog obima industrijske proizvodnje od 6,7% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. S druge strane, posmatrano na nivou perioda januar-novembar 2021. godine povećanje fizičkog obima industrijske u Bosni i Hercegovini iznosilo je 11,1% u odnosu na isti period prethodne godine.⁴ Iako je ova dvocifrena stopa rasta djelimično posljedica baznog efekta odnosno niske osnovice iz prethodne godine, ohrabruje podatak da je relativno dobar trenda rasta industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini nastavljen. Uvidom u strukturu ostvarenog povećanja fizičkog obima industrijske proizvodnje može se zaključiti da je najznačajniji doprinos ostvaren u okviru prerađivačke industrije u okviru koje je registrirano povećanje obima proizvodnje od skoro 13%. Pored prerađivačke industrije, povećanje proizvodnje je zabilježeno i u okviru sektora za proizvodnju električne energije od 12,1% u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, u okviru sektora rudarstva zabilježeno je pad proizvodnje od 4% u odnosu na isti period prethodne godine. Pregled kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini po sektorima u periodu januar-novembar 2021. godine prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 3: Pregled kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje u periodu januar-novembar 2021. godine po sektorima

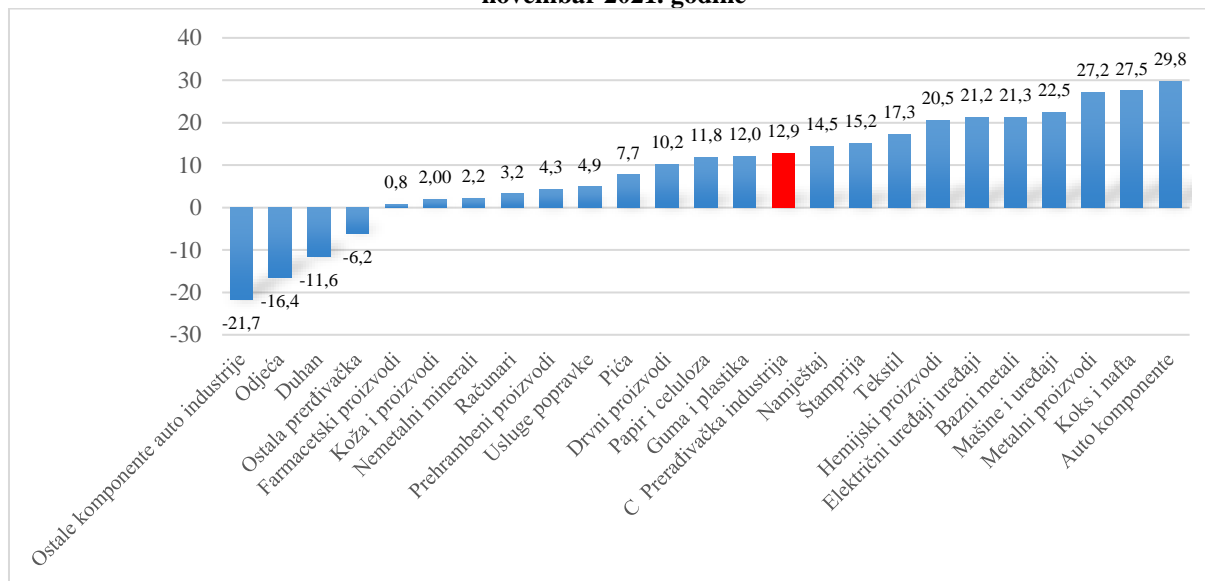
Izvor: BHAS

Ako se kretanja u okviru prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini posmatraju detaljnije po granama vidljivo je da su najznačajnija povećanja proizvodnje registrirana u okviru izvozno orijentiranih grana kako što su auto-komponente 29,8%, gotovi metalni proizvodi 27,2%, koks i nafta oko 27,5%, mašine i uređaji 22,5%, bazni metali 21,3%, hemijski proizvodi 20,5%, proizvodi namještaja 14,5% i dr. S druge strane, smanjenja proizvodnje su registrirana u okviru proizvodnje odjeće, proizvoda od kože, osnovnih farmaceutskih proizvoda i dr. Detaljniji

⁴Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za novembar 2021. godine-prethodni podaci“, 25.12.2021. godine.

pregled kretanja proizvodnje u okviru prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini po granama za period januar-novembar 2021. godine prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 4: Pregled kretanja proizvodnje u prerađivačkoj industriji po granama za period januar-novembar 2021. godine

Izvor: BHAS

Maloprodaja

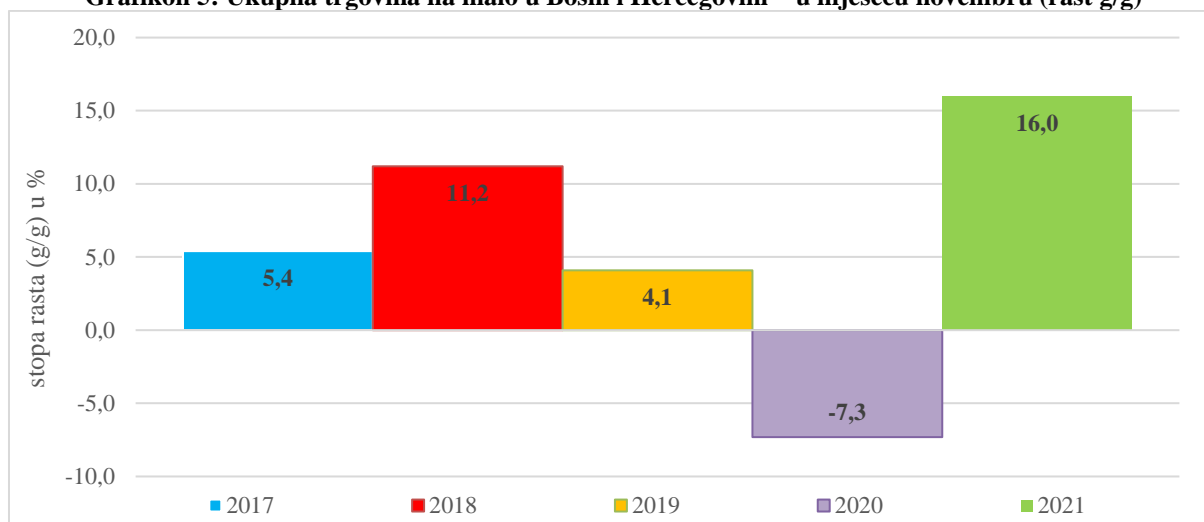
Prema zvaničnim podacima BHAS-a, u mjesecu novembru 2021. godine, zabilježen je realni rast prometa u maloprodaji, u odnosu na isti mjesec prethodne godine od 16%⁵. Ovaj rast djelimično predstavlja bazni efekat, u odnosu na novembar 2020. godine, kada su još uvijek postojala ograničenja izazvana pojavom epidemije Covid-19 (tada je pad u maloprodaji iznosio 7,3% g/g). Trgovina motornim gorivima u specijaliziranim prodavnicama (dalje u tekstu s.p.), u novembru 2021. godine, porasla je za 27,9% kao i trgovina na malo osim trgovine motornim gorivima u s.p. koja je ostvarila rast od 13,2%.

Promet u trgovini na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u nespecijaliziranim prodavnicama (dalje u tekstu n.p.) ostvario je rast od 6,6% (g/g) dok je u istovremeno promet u trgovinama na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u s.p. porastao za 19,2% (g/g). Kada se detaljnije posmatra struktura trgovine na malo neprehrambenim proizvodima može se primjetiti da je došlo do porasta u svim kategorijama (kao što je već napomenuto uglavnom se radi o baznom efektu zbog pada prometa u novembru 2020. godine kao i nešto liberalnijim mjerama vezanim za zaštitu od Covid-19).

Tako je trgovina na malo informacijsko komunikacijskom opremom ostvarila rast od 57,6%, trgovina na malo proizvodima za kulturu i rekreaciju od 28,8%, trgovina na malo ostalom opremom za domaćinstvo od 6,6% te trgovina na malo ostalom robom u s.p. od 24,9%. U trgovini na malo izvan prodavnica, štandova i tržnica ostvaren je rast od 12,6% dok je istovremeno u trgovini na malo na štandovima i tržnicama došlo do rasta prometa za 7,7%.

⁵ Izvor podataka: BHAS, Indeksi prometa trgovine na malo u Bosni i Hercegovini, novembar 2021.

Grafikon 5: Ukupna trgovina na malo u Bosni i Hercegovini – u mjesecu novembru (rast g/g)

Izvor: BHAS

U sklopu trgovine ostalom robom u s.p. je zabilježen značajan rast od 47,2% u kategoriji trgovine na malo tekstilom, odjećom, obućom i proizvodima od kože (i ovdje se dobrim dijelom radi o baznom efektu usljed prošlogodišnjeg pada izazvanog pojavom pandemije Covid-19).

I u trgovini na malo sportskom opremom, igrama i igračkama je također ostvaren značajniji rast prometa koji je, u mjesecu novembru 2021. godine, iznosio 29,9% (g/g). Do porasta je došlo i kod trgovine na malo knjigama, novinama, muzičkim i videozapisima gdje je promet veći za 25,9%, zatim kod trgovine na malo namještajem, opremom za rasvjetu i električnim aparatima za domaćinstvo gdje je rast iznosio 4,5% kao i kod prometa u apotekama, trgovini na malo medicinskim i kozmetičkim preparatima gdje je ostvaren simboličan rast od 0,3%.

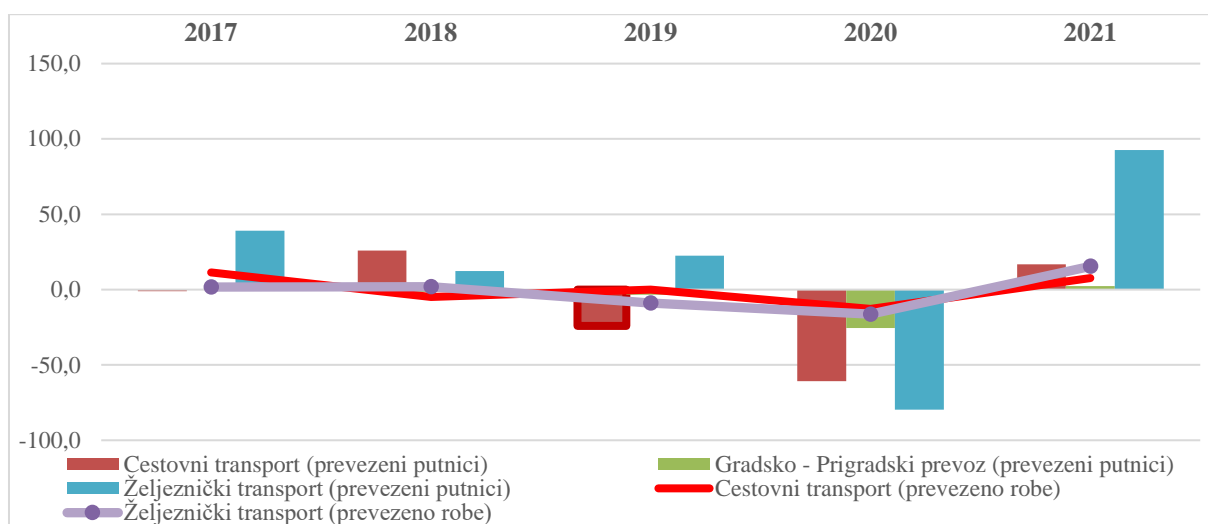
Transport

Prema podacima za cestovni transport u K3 2021. godine broj prevezenih putnika u cestovnom prevozu bilježi rast od 16,8%, dok je istovremeno prevoz putnika u gradsko-prigradskom prevozu zabilježio porast za 2,3%. Kod transporta roba u cestovnom prevozu u K3 2021. godine je zabilježen porast od 7,7% u odnosu na K3 2020. godine.

Kada se posmatra promet roba i putnika u željezničkom saobraćaju zabilježeno je povećanje opsega prevezene robe za 15,4% kao i rast broja prevezenih putnika za 92,7%. Kod avio saobraćaja je u K3 2021. godine došlo do enormnog rasta broja prevezenih putnika za 310,8%⁶ (g/g).

Grafikon 6: Prevoz putnika u Bosni i Hercegovini – u K3 (rast g/g u %)

⁶ Ovaj višestruki rast posljedica je baznog efekta zbog pada transportnog prometa roba i putnika u K3 2020. godine, usljed pojave pandemije Covid-19.

Izvor: BHAS

U okviru djelatnosti prometa transporta i skladištenja je zabilježen nominalan rast od 24,3% (g/g) u K3 2021. godine. Skladištenje i pomoćne djelatnosti u prevozu, usljed povećanog obima i oporavka ekonomskih aktivnosti, bilježe značajniji rast. Tako su u K3 2021. godine skladištenje i pomoćne djelatnosti rasle po stopi od 50,8% (g/g).

U oblasti poštanskih i kurirskih djelatnosti nastavljen je rast (kao i u prethodnim kvartalima) i iznosio je 6,7%, dok je u oblasti kopnenog prevoza i cjevovodnog transporta, u posmatranom kvartalu, ostvaren rast prometa od 22,9%.

Tržište rada

U decembru 2021. godine objavljena je **Anketa o radnoj snazi** u Bosni i Hercegovini za treći kvartal 2021. godine.⁷ U trećem kvartalu 2021. godine registrovan je rast broja zaposlenih lica uz smanjenje broja nezaposlenih lica u odnosu na prethodni kvartal (tabela ispod). Na osnovu toga smanjena je stopa nezaposlenosti u K3 u odnosu na K2 i iznosila je 16,4%. U K3 2021. godine stopa aktivnosti je uvećana u odnosu na K2 i iznosila je 48,3%, kao i stopa zaposlenosti (40,4%).

U K3 2021. godine, u Bosni i Hercegovini radnu snagu je činilo 1,402 miliona lica od kojih je 1,173 miliona (83,6%) zaposlenih i 229 hiljada (16,4%) nezaposlenih lica. U odnosu na K2, broj zaposlenih lica se povećao za 3,2%, dok se broj nezaposlenih lica smanjio za 8,3%. Struktura zaposlenih lica prema djelatnosti u K3 pokazuje da je najveće učešće zaposlenih lica u uslužnim djelatnostima 57,4%, zatim u industriji i građevinarstvu 32,6% i u poljoprivredi, šumarstvu i ribolovu 10%.

Od ukupnog broja nezaposlenih lica u K3 2021. godine 44 hiljade ili 19,3% je tražilo posao kraće od 12 mjeseci, dok je 45 hiljada ili 19,5% lica tražilo posao od 12 mjeseci do dvije godine. Broj nezaposlenih lica koje su tražili posao dvije godine i duže iznosio je 140 hiljada ili 61,2%. Obrazovna struktura nezaposlenih lica u K3 2021. godine pokazuje da 72,2% lica ima završenu srednju školu i specijalizaciju, slijede lica sa završenom višom školom, fakultetom,

⁷ Anketa o radnoj snazi u Bosni i Hercegovini se provodi kontinuirano prema novoj, redizajniranoj metodologiji usklađenoj sa novom Regulativom Evropskog parlamenta i Vijeća, koja je stupila na snagu 1. januara 2021. godine. Zbog prelaska na novu, redizajniranu metodologiju Ankete o radnoj snazi u 2021. godini došlo je do prekida serije podataka. Rezultati Ankete o radnoj snazi 2021. godine nisu uporedivi sa rezultatima kontinuirane Ankete o radnoj snazi 2020. godine i rezultatima godišnjih anketa o radnoj snazi provedenih u periodu od 2006. do 2019. godine. Detaljnije u metodološkim objašnjenjima u dokumentu na linku: https://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Saopštenja/2021/LAB_00_2021_Q1_1_BS.pdf

magisterijem, doktoratom 15,4% i lica sa završenom osnovnom školom ili nižim obrazovanjem 12,4%.

Tabela 1: Anketa o radnoj snazi u Bosni i Hercegovini (u 000)⁸

	K1 2021	K2 2021	K3 2021
Radno sposobno stanovništvo (15-89)	2.904	2.904	2.904
Lica izvan radne snage⁹ (15-89)	1.527	1.517	1.502
Radna snaga (15-89)	1.377	1.387	1.402
<i>Zaposlena lica (15-89)</i>	1.115	1.137	1.173
<i>Nezaposlena lica (15-74)</i>	262	250	229
Stopa nezaposlenosti¹⁰ (15-74)	19,1%	18,1%	16,4%
Stopa aktivnosti¹¹ (15-89)	47,4%	47,7%	48,3%
Stopa zaposlenosti¹² (15-89)	38,4%	39,1%	40,4%

Izvor: Anketa o radnoj snazi u Bosni i Hercegovini za I, II i III kvartal 2021. godine

Podaci o broju zaposlenih lica po djelatnostima (administrativni podatak) u Bosni i Hercegovini za novembar 2021. godine nisu objavljeni od strane BHAS-a u periodu pripreme Informacije, pa se podaci u tekstu odnose na oktobar 2021. godine. Prema podacima BHAS-a broj zaposlenih lica u Bosni Hercegovini u oktobru 2021. godine iznosio je oko 826,3¹³ hiljada i u odnosu na isti mjesec prethodne godine uvećan je za 1,4%.¹⁴ Prema područjima djelatnosti najznačajniji rast broja zaposlenih lica u oktobru 2021. godine bio je u djelatnosti prerađivačke industrije, trgovine, informacija i komunikacija, te djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite (doprinos rastu ovih djelatnosti je oko 1,3 p.p.). Uz rast obima proizvodnje u djelatnosti prerađivačke industrije broj zaposlenih lica je uvećan za 3,4% g/g u oktobru 2021. godine. Pored industrije, značajan rast broja zaposlenih lica bio je u djelatnosti trgovine¹⁵ na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala (1,3% g/g), informacija i komunikacija (7,7% g/g) i djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite (2,8% g/g). S druge strane, broj zaposlenih lica u oktobru 2021. godine je najznačajnije smanjen u području djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (-2,3% g/g).

U novembru 2021. godine broj registrovanih nezaposlenih lica je iznosio oko 378,1 hiljada i manji je za 8,5% u odnosu na novembar 2021. godine. Prema podacima¹⁶ Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, u novembru 2021. godine je brisano ukupno 20.893 lica sa evidencija službi zapošljavanja. Od ovog broja zaposleno je 9.494 lica. Istovremeno je za 8.330 lica prestao radni odnos. Stopa registrovane nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini u oktobru 2021. godine je iznosila je 31,6% i smanjena je za 0,1 p.p. u odnosu na prošli mjesec.¹⁷

⁸ Zbog zaokruživanja decimala u nekim slučajevima zbir brojeva nije jednak predstavljenom broju.

⁹ Osobe/lica izvan radne snage su osobe starosti od 15 do 89 godina koje nisu svrstane u zaposleno ili nezaposleno stanovništvo, odnosno sve osobe koje u referentnoj sedmici nisu obavljale nijedan plaćeni posao, nisu aktivno tražile posao ili nisu bile u mogućnosti da počnu da rade u roku od dvije sedmice nakon isteka referentne sedmice.

¹⁰ Ukupna stopa nezaposlenosti izračunata je kao omjer nezaposlenih starosti 15-74 godine i ukupnog aktivnog stanovništva starosti 15-74 godine.

¹¹ Ukupna stopa aktivnosti izračunata je kao omjer aktivnog stanovništva starosti 15-89 godina i radno sposobnog stanovništva starosti 15-89 godina.

¹² Ukupna stopa zaposlenosti izračunata je kao omjer zaposlenih starosti 15-89 godina i ukupnog radon sposobnog stanovništva starosti 15-89 godina.

¹³ Privremeni podatak.

¹⁴ Na osnovu polugodišnjeg istraživanja sa punim obuhvatom RAD-15, stanje 31. mart 2021. godine, početkom avgusta 2021. godine napravljena je korekcija objavljenih podataka o zaposlenim osobama, dobijenih mjesečnim istraživanjem RAD-1. Stoga su podaci do marta 2021. godine konačni, a za ostale mjesece 2021. godine privremeni.

¹⁵ Ukupan promet trgovine na malo u Bosni i Hercegovini, posmatran u tekućim cijenama, u oktobru 2021. godine ostvario je rast od 18,9% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Izvor: BHAS, Poslovne statistike, indeksi prometa trgovine na malo, oktobar 2021. godine.

¹⁶ Izvor: Pregled stanja tržišta rada na dan 31. avgust 2021. godine. Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine.

¹⁷ Podatak o stopi registrovane nezaposlenosti se odnosi na oktobar 2021. godine jer podaci o broju zaposlenih lica za novembar 2021. godine nisu objavljeni u periodu izrade Informacije. Stopa registrovane nezaposlenosti je preuzeta iz mjesečnog saopštenja Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine.

Tabela 2: Broj zaposlenih lica i registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini

Mjesec	Broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini	Stopa rasta g/g (u odnosu na isti period prethodne godine)	Broj registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini	Stopa rasta g/g (u odnosu na isti period prethodne godine)
I-2021	811.317	-1,6%	415.027	2,2%
II-2021	810.406	-1,5%	410.776	2,0%
III-2021	812.437	-1,1%	406.718	2,1%
I-III 2021	811.387	-1,4%	410.840	2,1%
IV-2021	814.924	1,3%	402.146	-4,2%
V-2021	817.067	1,5%	395.999	-6,0%
VI-2021	820.979	1,5%	393.781	-6,5%
I-VI 2021	814.522	0,0%	404.075	-1,8%
VII-2021	819.857	1,5%	395.383	-7,2%
VIII-2021	818.459	1,8%	392.551	-8,2%
IX-2021	826.526	1,9%	384.209	-8,1%
I-IX 2021	816.886	0,6%	399.621	-3,9%
X-2021	826.286	1,4%	382.348	-7,7%
XI-2021	-	-	378.079	-8,5%

Izvor: BHAS, Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, zavodi za zapošljavanje u Bosni i Hercegovini

Podatak o prosječnoj neto plati za novembar 2021. godine nije objavljen u periodu izrade Informacije pa se podaci odnose na oktobar 2021. godine. Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini u oktobru 2021. godine iznosila je 1.007 KM i nominalno je veća za 4,8% u odnosu na oktobar 2020. godine. Ipak, realni rast prosječne neto plate bio je skroman ako se uzme u obzir da je u oktobru inflacija iznosila 4,3%. Najveća nominalna stopa rasta neto plate u oktobru 2021. godine bila je u području administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti (14,5%), građevinarstva (9,5% g/g), prerađivačke industrije (7,2% g/g) te informacija i komunikacija (6,9% g/g). Ipak, zbog skromijeg rasta neto plata u pojedinim djelatnostima rast prosječne neto plate u Bosni i Hercegovini bio je 4,8%. Najmanja prosječna isplaćena neto plata u oktobru 2021. godine bila je u djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (621 KM), a najveća prosječna isplaćena neto plata bila je u području finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (1.635 KM).

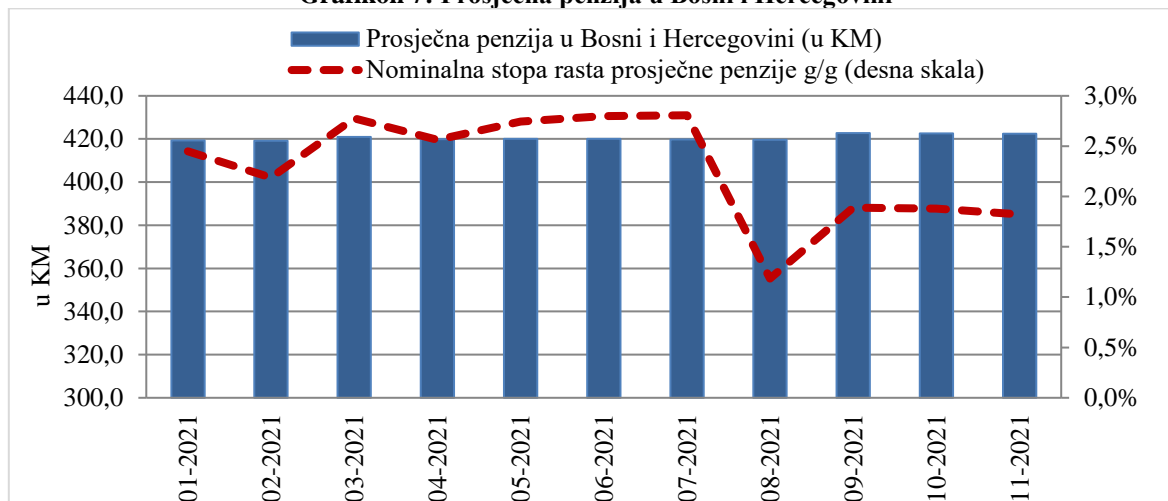
Tabela 3: Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini i stope rasta u odnosu na isti period prethodne godine

	Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini (u KM)	Nominalna stopa rasta prosječne neto plate (g/g)
I-2021	969	2,6%
II-2021	961	2,2%
III-2021	989	4,1%
I-III 2021	973	3,0%
IV-2021	985	4,6%
V-2021	981	4,4%
VI-2021	997	4,4%
I-VI 2021	980	3,7%
VII-2021	1.002	3,8%
VIII-2021	1.007	5,7%
IX-2021	1.006	4,6%
I-IX 2021	989	4,0%
X-2021	1.007	4,8%

Izvor: BHAS

U novembru 2021. godine prosječna penzija u Bosni i Hercegovini iznosila je 422 KM i nominalno je veća za 1,8% u odnosu na novembar 2020. godine.¹⁸ Međutim, zbog inflacije (5,5% u posmatranom mjesecu) nije bilo realnog rasta penzija. Najniža penzija u novembru 2021. godine u Federaciji Bosne i Hercegovine nije se mijenjala u odnosu na prošli mjesec i iznosila je 382,2 KM, dok je u Republici Srpskoj iznosila 212 KM za penzijski staž do 15. godina. Ukupan broj penzionera u Bosni i Hercegovini u novembru 2021. godine iznosio je oko 701,5 hiljada i veći je u odnosu na novembar 2020. godine za 0,3%.¹⁹

Grafikon 7: Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini

Izvor: Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje, Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, DEP kalkulacije

2. Javne finansije

U novembru mjesecu 2021. godine, nastavljen je pozitivni trend privredne aktivnosti, kao i ukupno naplaćenih prihoda od poreza (indirektnih i direktnih), socijalnih doprinosa i drugih javnih prihoda. Naplata ukupnih javnih prihoda u novembru 2021. godine je rasla stopom od oko 17,3% g/g. Značajan rast prihoda posljednjih mjeseci, u velikoj mjeri, se odrazio na kumulativ posmatranog perioda. U periodu januar-novembar 2021. godine, u Bosni i Hercegovini je ukupno prikupljeno oko 15,2 milijarde KM javnih prihoda, što je za 12,4% više nego u istom periodu prethodne godine. U strukturi ukupnih prihoda došlo je do povećanja udjela javnih prihoda koje je prikupila Uprava za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu UIO), a koji je na kraju posmatranog perioda iznosio oko 50,5%.

Indirektni porezi u Bosni i Hercegovini

U novembru mjesecu 2021. godine, Upravni odbor UIO Bosne i Hercegovine je donio Odluku o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznosa akcize na duvan za pušenje za 2022. godinu²⁰, a u skladu sa harmonizacijom propisa sa EU. Takođe, usvojena je i Odluka o

¹⁸ Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog boja penzionera u svakom od entiteta u ukupnom broju penzionera.

¹⁹ Broj penzionera u Bosni i Hercegovini u analizi predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije od Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje i Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske bez obzira na mjesto prebivališta (u ili izvan Bosne i Hercegovine).

²⁰ Upravni odbor UIO Bosne i Hercegovine, na 54. sjednici održanoj dana 02.11.2021. godine, donio je Odluku o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznosa akcize na duvan za pušenje za 2022. godinu (Sl. glasnik BiH br. 67/21 od 05.11.2021. godine).

utvrđivanju količine dizel goriva koje se koristi za potrebe rudnika, termoelektrana i željeznica a na koje se ne plaća putarina u 2022. godini.

Naplaćeni prihodi. Prema podacima o naplaćenim prihodima od strane UIO Bosne i Hercegovine u periodu januar-novembar tekuće godine UIO ukupno je prikupljeno oko 7,6 milijardi KM bruto prihoda od indirektnih poreza, što je za 16,1% više nego u istom periodu 2020. godine. Tokom posmatranog perioda, povrati sa Jedinstvenog računa UIO (dalje u tekstu JR UIO), su rasli stopom od 15,8% g/g, čime su uticali na kretanje neto prihoda od indirektnih poreza. Neto prihodi, u istom periodu, su iznosili oko 6,3 milijarde KM i veći su za 16,2% g/g. U strukturi ukupno prikupljenih prihoda od indirektnih poreza i ostalih prihoda, uplaćenih na JR UIO, najviše je prikupljeno prihoda od poreza na dodanu vrijednost (PDV) koji u ukupnim prihodima učestvuju sa oko 70% i od akciza na uvozne proizvode sa oko 18%.

Sve kategorije prihoda su dale pozitivan doprinos stopi rasta neto prihoda od indirektnih poreza, gdje posebno treba naglasiti prihode od PDV-a 11,4 p.p..

Tabela 4: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)

	struktura 2021	jan-nov 2020	jan-nov 2021	sep 2021	okt 2021	nov 2021
<i>Bruto prihodi - prikupljeno</i>	100,0	-9,5	16,1	27,0	14,7	22,7
<i>Povrati</i>	17,7	-10,3	15,8	13,3	19,6	34,0
<i>Neto prihodi - prikupljeno</i>	82,3	-9,4	16,2	30,5	13,8	20,4
<i>PDV</i>	52,5	-7,2	18,2	31,4	10,7	24,2
<i>Carine</i>	3,8	-13,1	22,4	39,0	26,0	43,0
<i>Akcize</i>	17,5	-14,3	10,3	33,4	20,8	15,5
<i>Putarine</i>	7,9	-10,4	12,8	17,4	15,0	5,9
<i>Ostali prihodi</i>	0,2	-8,3	16,5	18,4	8,1	17,6
<i>Neusklađeni prihodi</i>	0,4	9,9	-1,0	17,1	-19,1	-
<i>Raspoloživo za raspodjelu</i>	100,0	-9,5	16,1	27,2	60,9	23,6
<i>Minimalne rezerve</i>	18,2	-10,6	15,6	9,9	45,3	35,3
<i>Budžeti</i>	81,8	-9,2	16,2	31,7	64,1	21,2
<i>Servisiranje vanjskog duga</i>	8,8	-6,9	4,5	3,4	-19,9	4,6
<i>Federacija Bosne i Hercegovine</i>	5,9	-4,1	5,9	2,9	-20,4	1,6
<i>Republika Srpska</i>	2,8	-12,4	2,5	3,8	-19,3	15,4
<i>Brčko Distrikt</i>	0,1	4,8	-18,6	11,1	0,0	-71,6
<i>Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga</i>	73,0	-9,6	17,8	38,0	73,0	24,4
<i>Institucije Bosne i Hercegovine</i>	9,4	3,6	0,0	-21,8	-4,5	4,8
<i>Federacija Bosne i Hercegovine</i>	39,2	-13,7	19,5	55,0	83,5	31,1
<i>Republika Srpska</i>	22,0	-7,3	23,8	52,7	91,9	22,3
<i>Brčko Distrikt</i>	2,4	-11,7	21,1	48,5	49,8	28,3

Izvor: UIO Bosne i Hercegovine

PDV. U periodu januar-novembar 2021. godine, usljed dvocifrenog rasta uvoza, bruto prihodi od PDV-a su iznosili oko 5,4 milijarde KM, čime su ostvarili rast od 17,8% g/g. Neto prihodi po osnovu PDV-a, tokom istog perioda, su iznosili oko 4 milijarde KM, što je za 18,2% g/g više. U strukturi naplaćenih prihoda od PDV-a dominiraju prihodi naplaćeni prilikom uvoza roba koji su ostvarili stopu rasta od oko 22,8% g/g dok je naplaćeni prihod od PDV-a, koji se odnosi na promet domaćih roba i usluga ostvario povećanje od oko 10,9% g/g.

Akcize. Tokom posmatranog perioda, neto prihodi od akciza su iznosili oko 1,3 milijarde KM čime je ostvaren rast od oko 10,3% g/g. Prihodi od akciza po osnovu uvoznih proizvoda su veći za 11,3% g/g, dok su prihodi od akciza na domaće proizvode, manji za 13,6% g/g.

Ako se uvozne akcize posmatraju po vrstama proizvoda, uočava se da su prihodi od akciza na duvan i duvanske prerađevine zabilježili pozitivnu stopu rasta (11,2% g/g). U istom periodu, prihodi od akciza na naftu i naftne prerađevine su ostvarili rast (11,9% g/g).

Posmatrajući po vrstama akcize na domaće proizvode, skroman rast prihoda zabilježen je kod prihoda od akciza na domaći duvan i duvanske prerađevine (1,1% g/g). Prihodi po osnovu prometa domaće nafte i nafnih derivata nisu ostvareni.

Putarine. U periodu januar-novembar 2021. godine, ukupno naplaćeni neto prihodi od putarina su iznosili oko 600 miliona KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine ovi prihodi su veći za oko 12,8%.

Carine. Tokom posmatranog perioda, naplaćeni neto prihodi po osnovu carinskih dažbina su iznosili oko 290 miliona KM, i veći su za oko 22,4% g/g.

Raspoređeni prihodi. Ukupni prihodi raspoloživi za raspodjelu, u periodu januar-novembar 2021. godine, su iznosili oko 7,7 milijardi KM. Nakon izdvajanja sredstava za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva u Bosni i Hercegovini u iznosu od oko 374 miliona KM, minimalne rezerve u iznosu od oko 1,4 milijarde KM i sredstava za finansiranje institucija Bosne i Hercegovine u iznosu od oko 711 milion KM, UIO Bosne i Hercegovine, je izvršila raspored preostalih sredstava u iznosu od oko 5,2 milijarde KM krajnjim korisnicima prema važećim koeficijentima²¹. Od tog iznosa Federaciji Bosne i Hercegovine je doznačeno ukupno oko 3,3 milijarde KM (za servis vanjskog duga oko 464 miliona KM), Republici Srpskoj oko 1,8 milijardi KM (za servis vanjskog duga oko 219 miliona KM) i Brčko Distriktu oko 185 miliona KM (7,2 miliona KM za servis vanjskog duga). U poređenju sa istim periodom prethodne godine raspoređena sredstva sa JR UIO za servisiranje obaveza vanjskog duga su veća za 4,5%, dok su raspoređena sredstva krajnjim korisnicima, nakon servisiranja obaveza vanjskog duga veća za 17,8%.

Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda

U periodu januar-novembar 2021. godine, entitetske poreske uprave su ukupno prikupile oko 7,5 milijardi javnih prihoda iz svojih nadležnosti. U poređenju sa istim periodom 2020. godine prihodi od direktnih poreza, doprinosa i ostali prihodi su ostvarili rast od 9,1%. Prihodi entitetskih poreskih uprava, u novembru mjesecu 2021. godine, su rasli stopom od 11,7% g/g. Detalji o naplati prihoda poreskih uprava slijede u tabeli ispod.

Tabela 5: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i kazni u periodu januar - novembar

Naziv prihoda	Federacija Bosne i Hercegovine			Republika Srpska			Bosna i Hercegovina		
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %
	2020	2021		2020	2021		2020	2021	
Direktni porezi	791,6	866,7	9,5	418,6	440,4	5,2	1.210,2	1.307,1	8,0
Porez na dohodak	377,1	420,5	11,5	178,9	180,7	1,0	555,9	601,3	8,2
Porez na dobit	323,5	342,5	5,9	204,0	218,9	7,3	527,5	561,3	6,4
Porezi građana	90,6	103,1	13,8	35,7	40,8	14,3	126,3	143,9	14,0
Ostali porezi	0,5	0,6	19,7	0,0	0,0	-	0,5	0,6	19,7
Takse, kazne i naknade	567,9	668,2	17,6	341,8	419,6	22,8	909,7	1.087,8	19,6
Doprinosi	3.283,7	3.494,9	6,4	1.480,5	1.619,6	9,4	4.764,2	5.114,6	7,4
PIO	1.827,5	1.958,2	7,1	844,7	923,4	9,3	2.672,2	2.881,5	7,8
Zdravstvo	1.304,2	1.376,4	5,5	533,2	584,0	9,5	1.837,5	1.960,4	6,7
Nezaposleni	152,0	160,4	5,6	26,3	28,8	9,6	178,2	189,2	6,2
Dječija zaštita	0,0	0,0	-	71,2	78,0	9,5	71,2	78,0	9,5
Zapošljavanje invalida	0,0	0,0	-	5,2	5,5	6,0	5,2	5,5	6,0
Ostali prihodi	1,0	0,9	-12,4	0,9	0,2	-75,3	1,9	1,1	-41,6
UKUPNO	4.644,3	5.030,7	8,3	2.241,7	2.479,9	10,6	6.886,0	7.510,5	9,1

Izvor: entitetske poreske uprave

²¹Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje je na svojoj 53. sjednici održanoj dana 21.09.2021. godine usvojio Odluku, broj: 02-17-01-5-1/21, o utvrđivanju privremenih koeficijenata za raspodjelu sredstava sa Jedinstvenog računa za period oktobar-decembar 2021. godine, kojom su utvrđeni privremeni koeficijenti raspodjele sredstava sa Jedinstvenog računa i to: FBiH 62,52%, RS 33,93% i Brčko Distrikt BiH 3,55%.

Socijalni doprinosi. Tokom posmatranog perioda, po osnovu socijalnih doprinosa, ukupno je naplaćeno oko 5,1 milijardu KM prihoda. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, navedeni prihodi su ostvarili rast od oko 7,4%. Najznačajnija kategorija socijalnih doprinosa su doprinosi za penziono-invalidsko osiguranje (PIO), koji su ostvarili rast od oko 7,8% g/g i učestvuju u ukupnim prihodima sa oko 68%.

Direktni porezi. U prvih jedanaest mjeseci 2021. godine, ukupno je naplaćeno oko 1,3 milijarde KM prihoda od direktnih poreza. Ovi prihodi su ostvarili rast od 8% u poređenju sa istim periodom 2020. godine. U strukturi navedenih prihoda dominiraju prihodi od poreza na dohodak. Prihodi od poreza na dohodak bilježe povećanje od 8,2% g/g i to zahvaljujući rastu prihoda od poreza na dohodak od samostalne i nesamostalne djelatnosti. Porezi na dobit su uvećani za 6,4% g/g, prvenstveno zbog rasta prihoda od poreza na dobit banaka, pravnih lica iz oblasti pošte i telekomunikacija, kao i organizovanja igara na sreću.

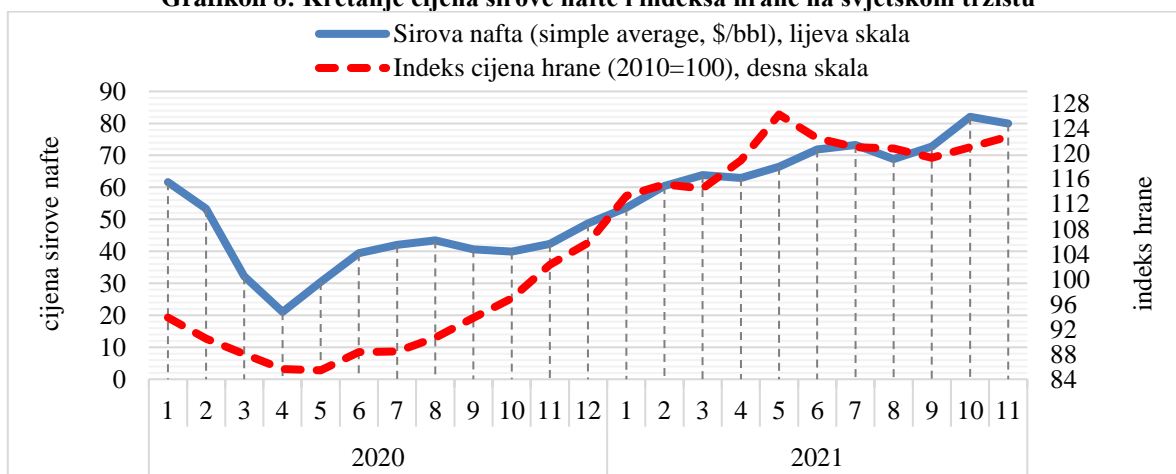
Takse, kazne i naknade. Po osnovu neporeskih prihoda (takse, naknade i kazne) u periodu januar-novembar 2021. godine, ukupno je naplaćeno oko 1,1 milijardu KM prihoda. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, navedeni prihodi su veći za oko 19,6%. Na rast prihoda u ovoj kategoriji najviše uticaja je imao porast prihoda po osnovu naknada za priređivanje internet igara na sreću, kao i prihoda po osnovu raznih administrativnih i sudskih taksi, koncesionih naknada (korišćenje mineralnih sirovina) ali i po osnovu naplaćenih kazni (iz prekršajnih postupaka i krivičnih djela).

3. Cijene, monetarni i finansijski sektor

Cijene

Prema podacima Svjetske banke, cijena sirove nafte na svjetskom tržištu u novembru 2021. godine manja je u poređenju sa prethodnim mjesecom oko 2 \$ i iznosi 79,9 \$/barelu. U odnosu na novembar 2020. godine cijena sirove nafte je bila veća za čak 37,6 \$. Indeks cijena hrane na svjetskom tržištu u novembru 2021. godine bio je viši u odnosu na prethodni mjesec za 1,4%, ali je takođe viši u odnosu na novembar 2020. godine za 20%. Rast cijena energenata i hrane imao je značajan doprinos rastu ukupne inflacije. Prema podacima Eurostata²² inflacija u EU 27 u periodu I-XI 2021. godine je iznosila 2,7%.

Grafikon 8: Kretanje cijena sirove nafte i indeksa hrane na svjetskom tržištu

Izvor: Svjetska banka

²² Statistički ured Evropske unije.

U novembru 2021. godine nastavljen je snažan rast cijena u Bosni i Hercegovini, a inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena iznosila je 5,5% u poređenju sa novembrom 2020. godine. U periodu I-XI 2021/I-XI 2020 inflacija je iznosila 1,6% na šta je uglavnom uticala deflacija u K1. Posmatrano po odjeljcima prema namjeni potrošnje najznačajniji rast cijena u periodu I-XI 2021/I-XI 2020 zabilježen je u odjeljcima prevoza i hrane i bezalkoholnih pića što je uticalo na rast ukupne inflacije u Bosni i Hercegovini (tabela ispod). Rast cijena sirove nafte na svjetskom tržištu značajno je determinisao rast cijena u odjeljku prevoza. Cijene u odjeljku prevoza u periodu I-XI 2021/I-XI 2020 bile su veće za 5,2% g/g. U najvećem odjeljku CPI indeksa - hrana i bezalkoholna pića - cijene su uvećane 2,9% g/g uglavnom zbog poskupljenja hrane jer su cijene bezalkoholnih pića sporije rasle.

Pored pomenutih odjeljaka na rast ukupne inflacije uticao je i rast cijena u odjeljku alkoholnih pića i duvana (1,9% g/g), ali uz nešto manji doprinos u poređenju sa prethodnim odjeljcima.²³ Suprotno, najveće smanjenje cijena evidentirano je u odjeljku odjeće i obuće (-9,1% g/g).

Kretanje inflacije u svim odjeljcima CPI indeksa predstavljeno je u tabeli ispod.

Tabela 6: Indeks potrošačkih cijena u Bosni i Hercegovini

Odjeljak	XI 2021	I-XI 2021
	XI 2020	I-XI 2020
00 Ukupan indeks	105,5	101,6
01 Hrana i bezalkoholna pića	108,5	102,9
02 Alkoholna pića i duvan	101,9	101,9
03 Odjeća i obuća	92,9	90,9
04 Stanovanje, voda, el. energija, plin i dr. energenti	103,7	100,9
05 Namještaj, kućni uređaji i redovno održavanje kuće	102,6	99,9
06 Zdravstvo	100,9	100,8
07 Prevoz	115,7	105,2
08 Komunikacije	99,7	99,8
09 Rekreacija i kultura	101,5	100,5
10 Obrazovanje	100,2	100,2
11 Restorani i hoteli	102,5	100,8
12 Ostala dobra i usluge	101,1	100,5

Izvor: BHAS

Monetarni sektor

Ukupna novčana masa (M2) na kraju studenog 2021.godine iznosila je 31,1 mlrd. KM što je povećanje od 11,8% na godišnjoj razini. U okviru M2, rast je zabilježen kod transakcijskog novca (M1) sa 18,6% g/g i kvazi novca (QM) sa 4,1%.

Najveći doprinos rastu M2, u okviru transakcijskog novca ostvarili su prenosivi depoziti u domaćoj valuti sa 8,1 p.p. i gotovina izvan banaka sa 1,8 p.p. dok su u okviru QM, najveći doprinos rastu od 1,4 p.p. imali prenosivi depoziti u inozemnoj valuti. Prema strukturi udjela u ukupnoj novčanoj masi, najveće učešće imali su prenosivi depoziti u domaćoj valuti sa 38,7% nakon čega slijede ostali depoziti u inozemnoj valuti sa 23,6% i gotovina izvan banaka sa 17,4% udjela.

²³ Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje donio je Odluku o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2021. godinu. Minimalna akciza za pakovanje cigareta od 20 komada iznosi 3,25 KM (u 2020. godini je iznosila 3,04 KM), a specifična akciza iznosi 1,65 KM za pakovanje cigareta od 20 komada. Akciza na duvan za pušenje utvrđuje se u visini od 80% minimalne akcize na cigarete utvrđene u članu 3. stav (3) ove odluke iznosi 130 KM po kilogramu (u 2020. godini je iznosila 121,6 KM po kilogramu). Izvor: Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2021. godinu.

Tabela 7: Monetarni agregati u studenom 2021.godine i stope rasta XI 2021/XI 2020

	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Transakcijski novac (M1)	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u inozemnoj valuti	Ostali depoziti u inozemnoj valuti	Kvazi novac (QM)	Ukupna novčana masa (M2)
Opis	1	2	3=1+2	4	5	6	7=4+5+6	8=3+7
Stanje u mil. KM	5.404,2	12.009,3	17.413,5	3.032,5	3.299,5	7.318,7	13.650,6	31.064,2
Stopa rasta g/g	10,0%	22,9%	18,6%	0,7%	13,0%	2,0%	4,1%	11,8%

Izvor: CBBiH

Pričuvni novac (M0) zabilježio je rast od 17,9% g/g sa iznosom od 14,1 mlrd. KM na kraju studenog 2021.godine. U okviru M0 najveće učešće imali su gotovina izvan monetarnih vlasti sa 48,4% i depoziti banaka kod monetarnih vlasti sa 49,4% udjela. Najveći doprinos rastu pričuvnog novca imali su depoziti banaka kod monetarnih vlasti sa 11,3 p.p. i gotovina izvan monetarnih vlasti sa 6 p.p. Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti imali su rast od 32,4% međutim njihov udjel je neznatan sa 2,2% i samim tim doprinos rastu je iznosio 0,6 p.p.

Tabela 8: Pričuvni novac u studenom 2021.godine i stope rasta XI 2021/XI 2020

	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Pričuvni novac (M0)
Opis	1	2	3	4=1+2+3
Stanje u mil. KM	6.816,9	6.965,9	304,4	14.087,2
Stopa rasta g/g	11,7%	24,1%	32,4%	17,9%

Izvor: CBBiH

Prosječan saldo računa obveznih pričuvi kod CBBiH iznosio je 7 mlrd. KM što je uvećanje od 28,7% u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Prosječne obvezne pričuve iznosile su oko 3 mlrd. KM uz rast od 9,3% g/g dok je višak iznad obveznih pričuva uvećan za 47,8% sa dostignutim iznosom od 4,1 mlrd. KM. U strukturi prosječnog salda računa obveznih pričuva kod CBBiH udio viška iznad obveznih pričuva iznosio je 57,9% dok su prosječne obvezne pričuve imale udio od 42,1%. Prosječna stopa obvezne pričuve nije se mijenjala i iznosila je 10% dok je implicitna stopa bila 23,8%.

Tabela 9: Prosječne obvezne pričuve u studenom 2021.godine i stope rasta XI 2021/ XI 2020

	Osnovica za obračun obvezne pričuve	Prosječne obvezne pričuve	Prosječan saldo računa obveznih pričuva kod CBBiH	Višak iznad obvezne pričuve	Prosječna stopa obvezne pričuve	Implicitna stopa obvezne pričuve
Opis	1	2	3	4=3-2	5=2/1	6=3/1
Stanje u mil. KM	29.631,7	2.963,2	7.040,9	4.077,7	10,0%	23,8%
Stopa rasta g/g	9,3%	9,3%	28,7%	47,8%		

Izvor: CBBiH

Bruto devizne pričuve na kraju studenog 2021.godine iznosile su 16,1 mlrd. KM s povećanjem od 19,2% na godišnjoj razini. Investicije u vrijednosne papire imale su najveće učešće u ukupnim bruto deviznim pričuvama sa 70,6% nakon čeka slijede depoziti kod nerezidentnih

banaka sa 24,9%. Sa iznosom od 11,4 mlrd. KM, investicije u vrijednosne papire imale su rast od 19,4% g/g, a depoziti kod nerezidentnih banaka ostvarile su rast od 12,1% i iznos od 4 mlrd. KM.

Pokrivenost pričuvnog novca (M0) bruto deviznim pričuvama iznosila je 114,4% čime su ispoštovane odredbe valutnog odbora.

Tabela 10: Bruto devizne pričuve u studenom 2021.godine i stope rasta XI 2021/XI 2020

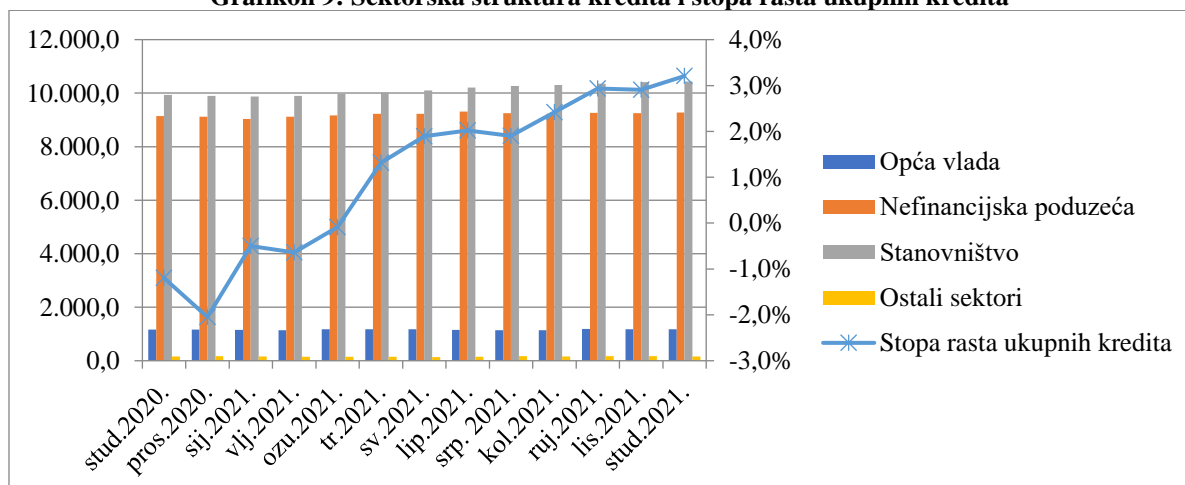
Opis	Zlato	Držanje SDR	Strana valuta u trezoru CBBiH	Depoziti kod nerezidentnih banaka	Ostalo	Investicije u vrijednosne papire	Ukupno bruto devizne pričuve
Stanje u mil. KM	293,8	1,9	443,5	4.006,7	0,0	11.375,0	16.121,0
Stopa rasta g/g	5,0%	112,2%	221,9%	12,1%	-	19,4%	19,2%

Izvor: CBBiH

Bankarski sektor

Stanje ukupnih kredita na kraju studenog 2021.godine iznosilo je 21,2 mlrd. KM što predstavlja rast od 3,2% u odnosu na isti mjesec prošle godine. Najvišu godišnju stopu rasta od 5,2%, na kraju posmatranog mjeseca zabilježili su krediti plasirani sektoru stanovništva dok su krediti iz sektora nefinancijskih poduzeća zabilježili rast od 1,4% g/g. Upravo su krediti stanovništva sa iznosom od 10,4 mlrd. KM ostvarili i najveći doprinos rastu ukupnih kredita sa 2,5 p.p. Drugi po doprinosu bili su krediti nefinancijskih poduzeća sa iznosom od 9,3 mlrd. KM i stopom doprinosa od 0,6 p.p. Krediti opće vlade uvećani su za 0,6% u odnosu na studeni prošle godine te su imali iznos od 1,2 mlrd. KM. Najveće učešće od 49,6% ostvarili su krediti stanovništva nakon čega slijedi udjel od 44% kredita nefinancijskih poduzeća te 5,6% udjela kredita opće vlade.

Grafikon 9: Sektorska struktura kredita i stopa rasta ukupnih kredita

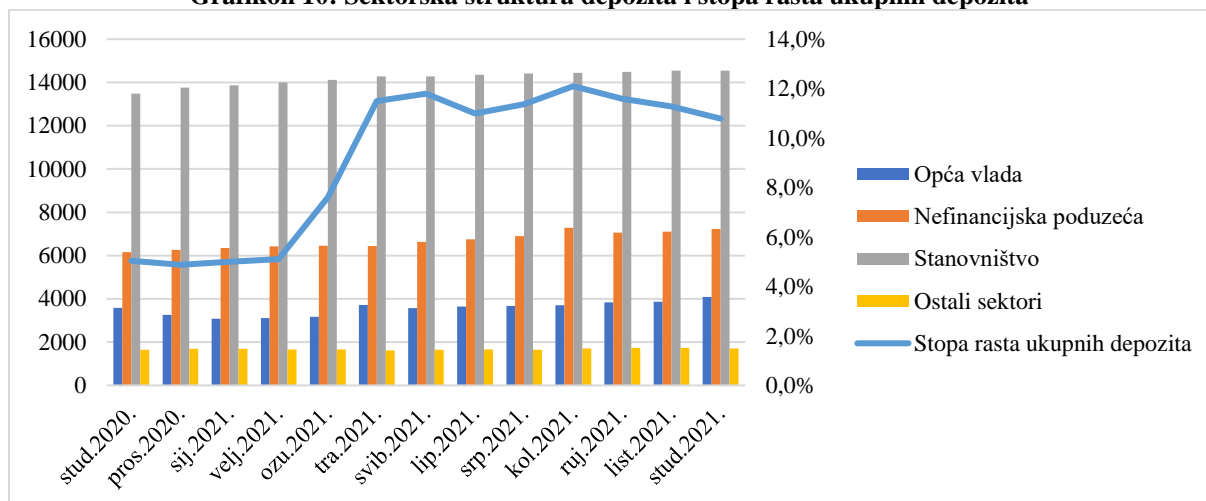

Izvor: CBBiH

Ukupni depoziti iznosili su krajem studenog 27,6 mlrd. KM što je povećanje od 10,8% u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Tom rastu su u podjednakoj mjeri doprinijeli depoziti stanovništva i depoziti nefinancijskih poduzeća sa po 4,3 p.p. doprinosa dok su depoziti opće vlade imali doprinos od 2 p.p. Depoziti stanovništva ostvarili su iznos od 14,5 mlrd. KM uz godišnju stopu rasta od 7,8% što je činilo učešće od 52,7% u ukupnim depozitima. Sektor nefinancijskih poduzeća imao je iznos od 7,2 mlrd. KM (od čega 5,5 mlrd. KM pripada depozitima nefinancijskih privatnih poduzeća) uz rast od 17,2% g/g što predstavlja učešće od

26,2%. Učešće od 14,8% imali su depoziti opće vlade koji su na kraju posmatranog mjeseca imali iznos od 4,1 mlrd. KM uz uvećanje od 14,1% g/g.

Grafikon 10: Sektorska struktura depozita i stopa rasta ukupnih depozita

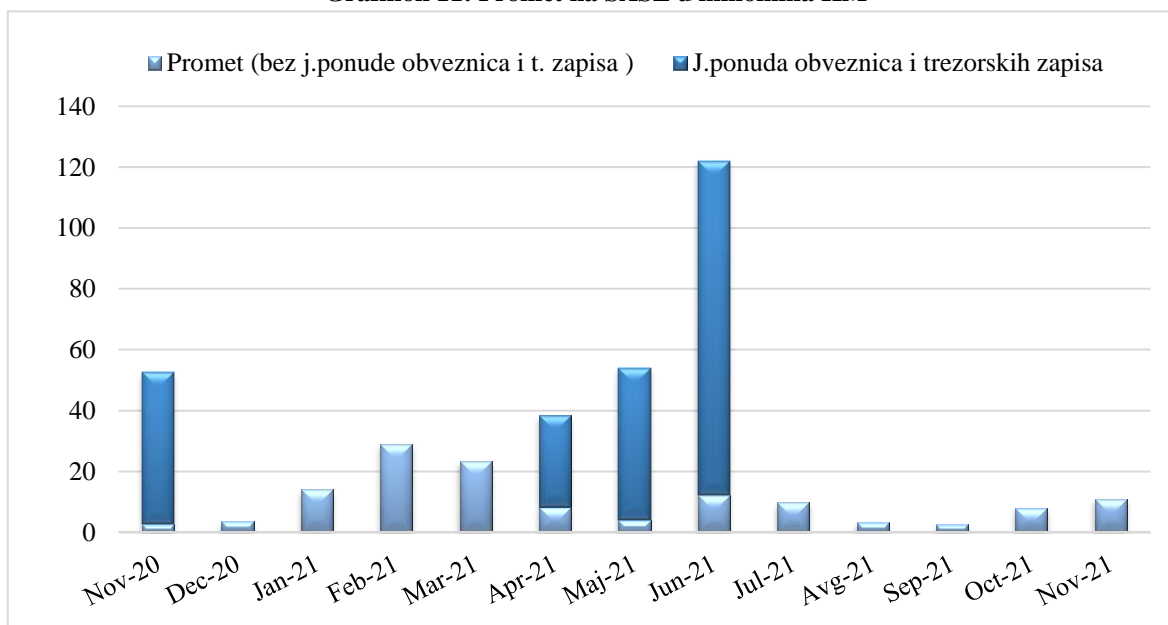

Izvor: CBBiH

Berze u Bosni i Hercegovini

Na kraju mjeseca novembra 2021. god. ukupan promet na Sarajevskoj berzi (u daljem tekstu SASE) je uz negativnu stopu rasta od 91,3% g/g dostigao 4,7 mil. KM. Time je ujedno ostvario 31,9% učešća u ukupnom prometu u Bosni i Hercegovini. U mjesecu novembru na SASE nisu bile organizovane javne ponude obveznica i trezorskih zapisa za potrebe emitenta.

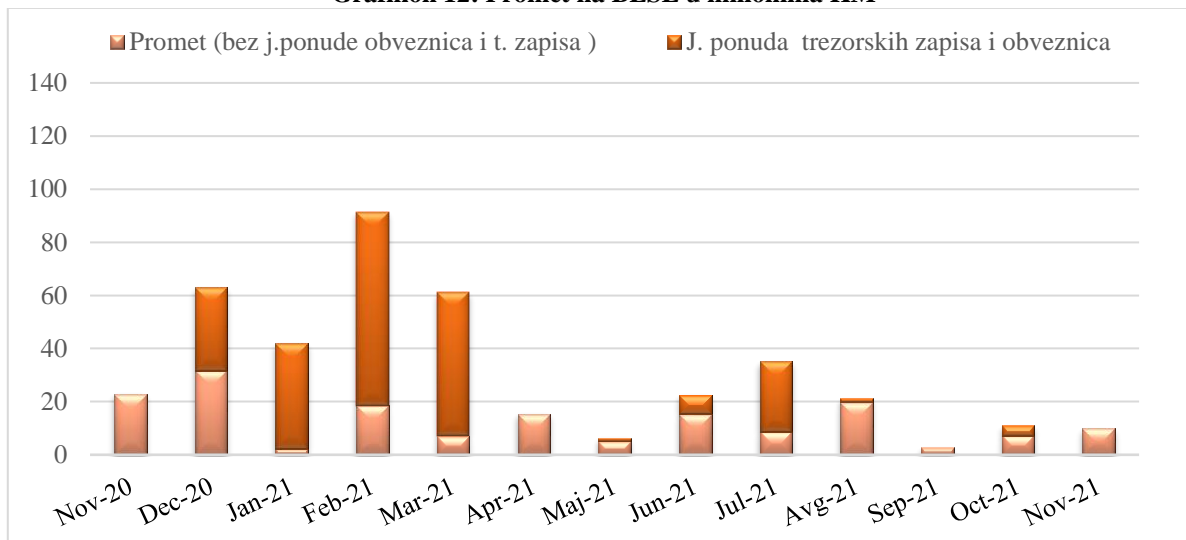
Grafikon 11: Promet na SASE u milionima KM

Izvor: SASE

Na kraju mjeseca novembra 2021. godine, ukupan promet na Banjalučkoj berzi (u daljem tekstu BLSE) je uz negativnu stopu rasta od 56,2% dostigao 10 mil. KM. Time je ostvario učešće u ukupnom prometu u Bosni i Hercegovini od 68,1%. U mjesecu novembru nije bilo javne ponude obveznica i trezorskih zapisa za emitente.

Grafikon 12: Promet na BLSE u milionima KM

Izvor: BLSE

Na kraju mjeseca novembra 2021. godine ukupan promet na SASE i BLSE je uz negativnu stopu rasta od 80,8% g/g dostigao svega 14,6 mil. KM. U ovom mjesecu nije bilo javne ponude obveznica i trezorskih zapisa.

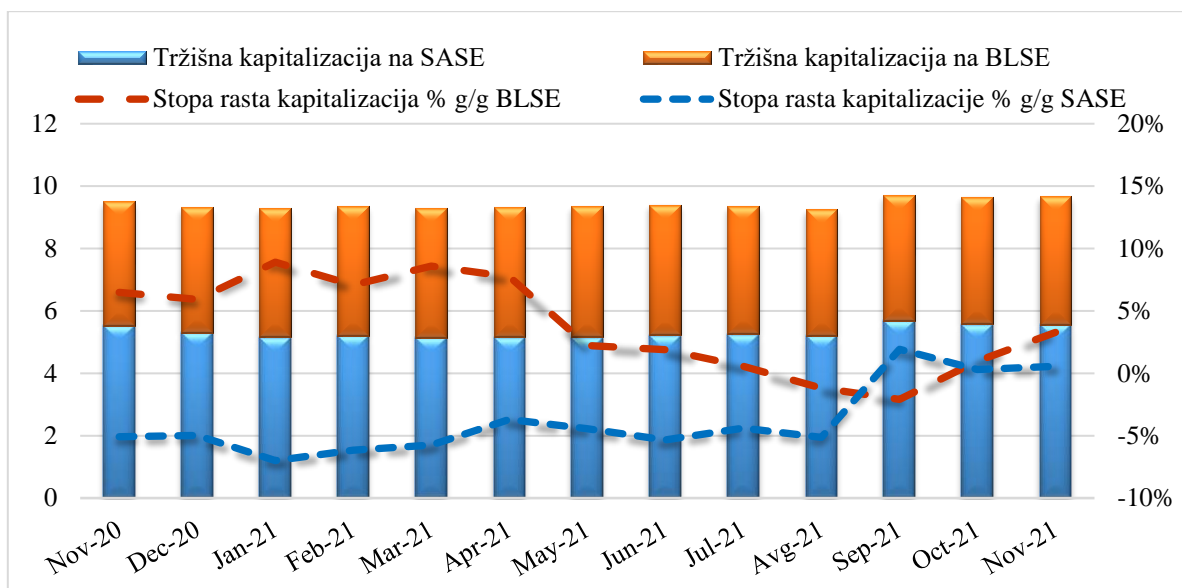
Tabela 11: Ukupan promet (u KM) na SASE i BLSE

Godina	SASE	BLSE	UKUPNO
Nov-19	54.455.376,7	18.506.532,2	72.961.908,8
Nov-20	53.571.516,3	22.781.842,5	76.353.358,8
Nov-21	4.667.068,7	9.985.816,3	14.652.885,0

Izvor: SASE i BLSE

Kapitalizacija na SASE je u mjesecu novembru dostigla 5,6 mlrd. KM uz stopu rasta od 0,6% g/g. U istom periodu kapitalizacija na BLSE je dostigla 4,1 mlrd. KM uz stopu rasta od 3,3% g/g. Na kraju mjeseca novembra 2021. god. ukupna kapitalizacija (SASE+BLSE) je uz stopu rasta od 1,7% g/g dostigla 9,7 mlrd. KM. Odnos učešća u ukupnoj kapitalizaciji SASE prema BLSE je 57,6% prema 42,4%.

Grafikon 13: Kapitalizacija na SASE i BLSE u milijardama KM i stopa rasta u %

Izvor: SASE i BLSE

4. Vanjski sektor

Platni bilans Bosne i Hercegovine

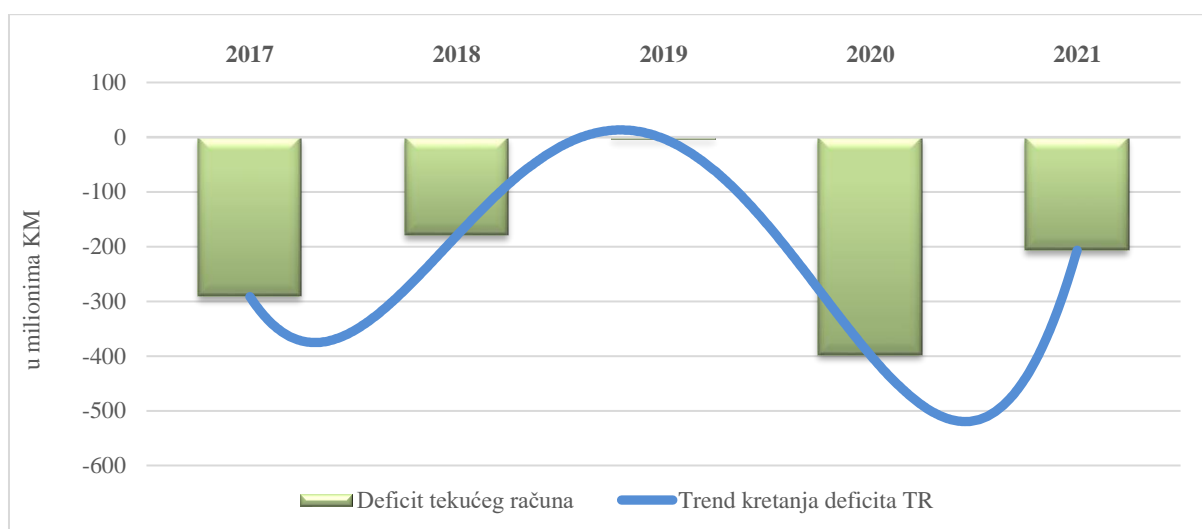
Deficit tekućeg računa, prema zvaničnim podacima CBBiH za K3 2021. godine, je smanjen za 48,1% u odnosu na isti period prošle godine²⁴. Iskazano u nominalnom iznosu deficit tekućeg računa u K3 2021. godine je iznosio 207 miliona KM dok je u K3 2020. godine deficit iznosio 398 miliona KM. Posmatrano kao udio u BDP-u, prema dostupnim podacima BHAS-a²⁵, deficit tekućeg računa je (u K3 2021. godine) iznosio -2,1% BDP-a dok je godinu ranije u istom kvartalu zabilježeni udio iznosio -4,4% BDP-a.

Prema dostupnim podacima deficit vanjskotrgovinske razmjene roba i usluga, u K3 2021. godine, je niži za 6,8% (g/g). Do ovog smanjenja deficita je primarno došlo zahvaljujući značajnijem porastu izvoza za 49,7% (roba i usluga) kao i rastu uvoza za 32,5%.

Grafikon 14: Kretanje deficita tekućeg računa Bosne i Hercegovine – po godinama u K3

²⁴ Izvor podataka: CBBiH

²⁵ Izvor podataka: BHAS, Bruto domaći proizvod, rashodni pristup, kvartalni podaci, decembar 2021. godine

Izvor: CBBiH

Tekući neto prilivi novca iz inostranstva su u K3 2021. godine porasli za 11,2% (trebalo bi uzeti u obzir činjenicu da su u K3 2020. godine bili niži za 18,3%). Ovom porastu najviše je doprinjelo povećanje tekućih priliva iz inostranstva od 12,9%, uz istovremeni porast odliva novca u inostranstvo za 17,1%.

Kod tekućih priliva novca iz inostranstva došlo je do povećanja priliva novca kod domaćinstava koji su u K3 2021. godine iznosili 1,348 milijardi KM (rast od 16,7%). Ovom porastu priliva kod domaćinstava najviše su doprinjele doznake građana iz inostranstva, kao bitna komponenta priliva novca iz inostranstva, koje su u posmatranom kvartalu iznosile 814 miliona KM (rast od 24,5% g/g). Kompenzacije zaposlenim rezidentima Bosne i Hercegovine u inostranstvu su iznosile 214 miliona KM (u K3 2021. godine), sa zabilježenim porastom od 42,5% u odnosu na isti period prethodne godine. Sa druge strane, u kategoriji doznaka socijalnih beneficija iz inostranstva zabilježeno je smanjenje za 33 miliona KM (manje su za 10,4%).

Neto odlivi prema inostranstvu su najviše porasli (rast od 112%) pod uticajem većih odliva iz nefinansijskih preduzeća i to najvećim dijelom izazvan odlivima reinvestirane dobiti koji su u K3 2021. godine veći za 120 miliona KM u odnosu na K3 2020. godine. Sektor opšte vlade bilježi manje odlive za 28,9% (u K3 2021. godine su iznosili 69 miliona KM dok su prethodne godine u K3 iznosili 97 miliona KM). Pored navedenih sektora odlivi prema inostranstvu u kategoriji domaćinstava su smanjeni za 31,9%, sa 57 miliona KM (K3 2020. godine) na 39 miliona KM (K3 2021. godine).

Finansiranje deficita tekućeg računa u K3 2021. godine se realizovalo kroz povlačenje ulaganja u aktivu Bosne i Hercegovine u inostranstvu od 50 miliona KM (najvećim dijelom u nefinansijskom sektoru po osnovu povlačenja valuta i depozita oročenih na kratki rok), promjenu stanja inostranih obaveza za 1,189 milijardi KM (u koje ulaze strana ulaganja u vlasnički kapital od 284 miliona KM i sredstva trgovinskih kredita 197 miliona KM umanjenih za vanjsko zaduživanje - u koji ulazi otplata duga od 91 miliona KM te ostale obaveze prema nerezidentima u iznosu od 618 miliona KM - od toga najveći dio otpada na 603 miliona KM sredstva iz SDR-a²⁶), sredstvima rezervne aktive od 1,258 milijardi KM²⁷, sredstvima sa kapitalnog računa 78 miliona KM uz neto greške i propuste u iznosu od 182 miliona KM.

²⁶ Specijalnih prava vučenja (Special Drawing Rights - SDR)

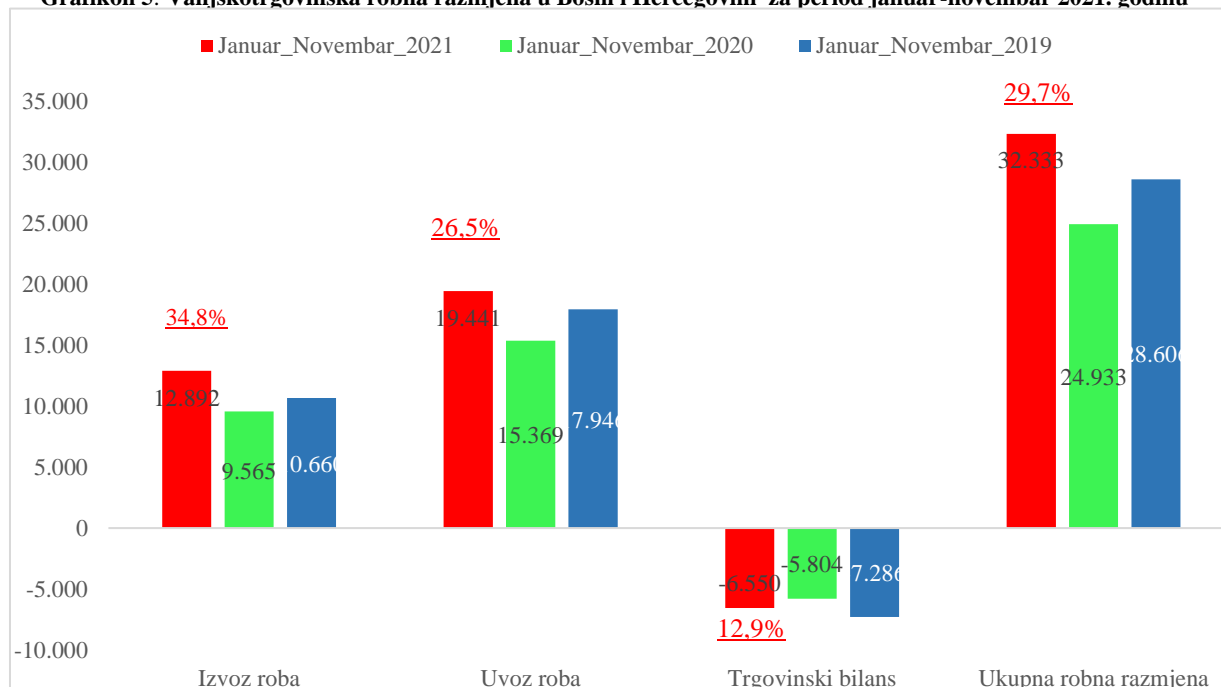
²⁷ Za razliku od monetarnog sektora gdje se analizira stanje deviznih rezervi na kraju perioda ovdje se prate tokovi novca.

Vanjskotrgovinska robna razmjena

Posljedice širenja globalne pandemije virusa Covid 19 u 2020. godini u Bosni i Hercegovini su bile smanjenje ukupne robne razmjene od preko 3,5 milijardi KM (11,6%), pri čemu je pad izvoza roba iznosio oko 1 milijardu KM (8,5%) dok je pad uvoza roba iznosio preko 2,5 milijarde KM (13,4%) u odnosu na isti period prethodne godine.²⁸

Međutim, već krajem prethodne i na početku 2021. godine primjetan je oporavak vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom koji je naročito intenziviran u K2 i K3 tekuće godine. Također ohrabruje i podatak da je uzlazni trend u okviru vanjskotrgovinske robne razmjene Bosni i Hercegovini nastavljen i tokom mjeseca novembra obzirom da je ostvarene na prilično visoke stope rasta robnog izvoza 50,8% i robnog uvoza 45,6%. Naime, prema podacima BHAS-a za period januar-novembar 2021 godine Bosna i Hercegovina je u odnosu isti period prethodne godine zabilježila povećanje ukupne vanjskotrgovinske robne razmjene za oko 7,4 milijarde KM što pertstavlja povećanje od skoro 30% u odnosu na isti period prethodne godine. Na osnovu ovih pokazatelja može se konstatovati da se vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini prilično dobro oporavlja što je i nagovještavano u okviru ranijih izvještaja. Naime, Bosna i Hercegovina je bar u okviru vanjskotrgovinske robne razmjene uspjela u potpunosti nadoknaditi gubitke iz prethodne godine, pa čak i nadmašiti rezultate vanjskotrgovinske robne razmjene iz 2018 i 2019. godine koje su bile relativno uspješne. Međutim, prilikom interpretacije ovih pokazatelja vrijedi istaći i to da prikazane stope rasta predstavljaju nominalna povećanja i da su pod utjecajem kako baznog tako i cjenovnog efekta. Naime, prema raspoloživim podacima BHAS-a za prva tri kvartala 2021. godine u Bosni i Hercegovini je zabilježen rast izvoznih i uvoznih cijena od preko 10% u odnosu na isti period prethodne godine, tako da su realna povećanja znatno niža u odnosu na nominalna.²⁹

Grafikon 5: Vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini za period januar-novembar 2021. godinu

²⁸ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini za 2020. godinu-prethodni podaci“, 20.01.2021. godine.

²⁹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeksi jediničnih vrijednosti izvoza i uvoza BiH, treće tromjesečje 2021“, 20.11.2021. godine.

Prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za period januar-novembar 2021. godine, Bosna i Hercegovina je ostvarila izvoz roba u vrijednosti od skoro 12,9 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od skoro 35% (preko 3,3 milijarde KM) u odnosu na isti period prethodne godine.³⁰ Unatoč baznom efektu (niska osnovica) iz prethodne godine ovo povećanje robnog izvoza predstavlja ohrabrenje kada su privredna kretanja u Bosni i Hercegovini, obzirom da je ovaj nivo izvoza znatno viši (preko 2 milijarde KM) u odnosu i na ranije godine godine (2019. i 2018. godina) respektivno. S druge strane, na ovaj način u Bosni i Hercegovini je nastavljen dvocifreni trend rasta robnog izvoza obzirom da je u novembru 2021. godine registriran rekordan nominalni rast robnog izvoza od preko 50% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Međutim, prilikom interpretacije ovih stopa rasta izvoza svakako treba imati u vidu i efekat niske osnovice iz prethodne godine, kao i rast izvoznih cijena od 11,3% u odnosu na isti period prethodne godine. Ako se izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u periodu januar-novembar 2021. godine posmatra po proizvodima, vidljivo je da su najznačajnija povećanja ostvarena u okviru izvoza baznih metala koji je udvostručen (5 p.p), električne energije 54% (2,6 p.p), sirovog željeza i čelika 78,6% (2,5 p.p), metalnog otpada koji je također udvostručen (2,4 p.p), namještaja 20,9% (1,7 p.p), gotovih metalnih proizvoda 37,6% (1,5 p.p) i dr... S druge strane, ako se izvoz roba iz Bosne i Hercegovine tokom perioda januar-novembar 2021. godine posmatra po glavnim trgovinskim partnerima vidljivo je da najviše robe izvezeno na tržište zemalja EU u vrijednosti od skoro 9,5 milijardi KM što predstavlja povećanje od 35,7% u odnosu na isti period prethodne godine. Izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u zemlje CEFTA-e iznosio je preko 2,1 milijardu KM što predstavlja povećanje od oko 40,8%. Ako se robni izvoz iz Bosne i Hercegovine tokom navedenog perioda posmatra po zemljama vidljivo je da su najznačajnija povećanja zabilježena prilikom izvoza u Italiju 56,7% (5,5 p.p), Srbiju 46% (5,0 p.p), Njemačku 30% (4,7 p.p), Hrvatsku 35,7% (4,7 p.p), Austriju 27,8% (2,7 p.p) i Sloveniju 27,3% (2,5 p.p). Ovaj trend rasta robnog izvoza iz Bosne i Hercegovine ponajviše je posljedica jačanja privredne aktivnosti u zemljama EU (rast BDP-a januar-seseptembar 2021. godine 5,5%) obzirom da se 75% bh. izvoznih proizvoda plasira na tržišta ovih zemalja. S druge strane, pored povećanja robnog izvoza koji je evidentan od početka godine, u K2 2021. i K3 2021. godinie došlo je do osjetnijeg oporavka uvoza roba u Bosnu i Hercegovinu. Naime, prema podacima BHAS-a za period januar-novembar 2021. godine uvoz roba u Bosnu i Hercegovinu je iznosio skoro 19,5 milijardi KM, što predstavlja nominalno povećanje od 26,5% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Nastavak trenda dvocifrenog rasta robnog uvoza u novembru 2021. godine preko 45% na implicitan način bi mogao ukazivati da je došlo do osjetnijeg povećanja privredne aktivnosti u zemlji kroz jačanje domaće tražnje, naročito u domenu privatne potrošnje i u određenoj mjeri investicija. Naime, ako se ima u vidu da se dobar dio privatne potrošnje i investicija u Bosni i Hecegovini snadbjeva kroz uvoz roba iz inostranstva, povećanje kako ukupnog uvoza roba široke potrošnje od preko 20%, te kapitalnih proizvoda od preko 15% bi mogli potvrditi ranije navedenu pretpostavku. Posmatrano po proizvodima, u periodu januar-novembar 2021. godine najznačajnija povećanja uvoza roba su registrirana u okviru uvoza rafinirane nafte i derivata oko 58,3% (3,8 p.p), baznih metala 98% (3,5 p.p), motornih vozila 26,5% (1,6 p.p), hemijskih proizvoda 34,2% (1,2 p.p), farmaceutskih preparata 19,6% (0,7 p.p) i dr.

Ako se uvoz roba u Bosnu i Hercegovinu u periodu januar-novembar 2021. godine posmatra po glavnim trgovinskim partnerima vidljivo je da najviše robe uvezeno sa tržišta zemalja EU u vrijednosti od oko preko 11,5 milijarde KM što predstavlja povećanje od 23,2% u odnosu na isti period prethodne godine. Uvoz roba iz zemalja CEFTA-e iznosio je preko 2,5 milijardi KM što predstavlja povećanje od 28,4%. Ako se robni uvoz u Bosnu i Hercegovinu posmatra po zemljama vidljivo je da su najznačajnija povećanja istog zabilježena prilikom uvoza iz Italije

³⁰ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini za novembar 2021. godine-prethodni podaci“, 20.12.2021. godine.

32,7% (3,8 p.p),), Srbije 27,3% (3,1 p.p), Njemačke 23,2% (2,9 p.p), Hrvatske za 25,3% (2,3 p.p), Turske 41,4% (2,2 p.p), Kine 22,4% (1,8 p.p), Slovenije 17,0% (0,8 p.p) i Austrije 20,1% (0,8 p.p).

Prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za period januar-novembar 2021. godine u Bosni i Hercegovini je registriran vanjskotrgovinski robni deficit od preko 6,5 milijardi KM što predstavlja povećanje od skoro 13% u odnosu na isti period prethodne godine. Ako se pažljivije posmatra kretanje vanjskotrgovinskog robnog deficita u Bosni i Hercegovini u posljednjih nekoliko mjeseci može se konstatovati da je došlo promjene trenda kretanja u okviru istog. Trend rasta robnog deficita direktna je posljedica povećanja uvoza roba u posljednjih nekoliko mjeseci i na implicitan način ukazuje na postepeni oporavak komponenti domaće potražnje kao što su privatna potrošnja i investicije koje se snadbijevaju uglavnom kroz uvoz. Posmatrano po proizvodima, najznačajniji deficit je zabilježen u okviru kategorija kao što su naftni derivati, motorna vozila, farmaceutski preparati i prehrambeni proizvodi. S druge strane, Bosna i Hercegovina je i u periodu januar-novembar 2021. godine nastavila da ostvaruje suficit u okviru proizvoda kao što su namještaj, električna energija, pojedini metalni proizvodi i obuća. U periodu januar-novembar 2021. godine ukupna pokrivenost uvoza izvozom u Bosni i Hercegovini iznosila je 66,3% što predstavlja poboljšanje od preko 4 p.p u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po glavnim trgovinskim partnerima, pokrivenost sa zemljama EU je iznosila 82,1%, dok je pokrivenost za zemljama CEFTA-e bila isto tako prilično visoka i iznosila je 85%. Detaljniji prikaz vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini u periodu januar-novembar 2021. godine po HS klasifikaciji prikazan je u tabeli ispod:

Tabela 121: Vanjskotrgovinska robna razmjena za period januar-novembar 2021. godine po HS klasifikaciji

Izvozi i uvoz dobara klasifikovanih prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)	IZVOZ				UVOZ				DEFICIT				
	Januar_Novembar_2020	Januar_Novembar_2021	2021/2020 promjena %		Januar_Novembar_2020	Januar_Novembar_2021	2021/2020 promjena %		Januar_Novembar_2020	Januar_Novembar_2021	2021/2020 promjena %		Pokrivenost uvoza izvozom
	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	
UKUPNO	9565	12892	34,8	34,8	15367	19441	26,5	26,5	-5802	-6549	12,9	12,9	66,3%
1 ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PREHRAMBENE	153	145	-5,4	-0,1	497	564	13,4	0,43	-344	-419	21,8	1,29	25,7%
2 PORIEKLA MASTI I ULJA	232	256	10,1	0,25	701	746	6,4	0,29	-469	-490	4,5	0,37	34,3%
3 ŽIVOTINJSKOG PREHRAMBENE	99	83	-16,2	-0,17	134	148	10,7	0,09	-35	-65	86,6	0,52	56,0%
4 PRERAĐEVINE PROIZVODI	299	350	17,1	0,53	1444	1610	11,5	1,08	-1145	-1260	10,0	1,98	21,7%
5 MINERALNOG PROIZVODI	789	1203	52,5	4,33	1595	2423	51,9	5,39	-806	-1220	51,4	7,14	49,6%
6 INDUSTRIJE ILI PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	699	878	25,6	1,87	1534	1752	14,2	1,42	-835	-874	4,7	0,67	50,1%
7 GUMA I KAUČUK	479	609	27,1	1,36	1140	1479	29,7	2,21	-661	-870	31,6	3,60	41,2%
8 KOŽA I KRZNO	84	101	20,1	0,18	262	276	5,3	0,09	-178	-175	-1,6	-0,05	36,6%
9 DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	656	891	35,8	2,45	258	344	33,3	0,56	398	547	37,3	-2,56	258,9%
10 CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI TEKSTIL I TEKSTILNI	263	351	33,3	0,91	374	431	15,2	0,37	-111	-81	-27,5	-0,53	81,3%
11 PROIZVODI OBUĆA, SESRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI	550	606	10,1	0,58	1024	1233	20,4	1,36	-474	-628	32,4	2,65	49,1%
12 KAMENA, GIPS, BISER I PLEMENTI	601	673	12,0	0,75	280	305	8,9	0,16	321	368	14,6	-0,81	220,7%
13 METALI I NJIHOVI BAZNI METALI	108	146	35,2	0,40	328	393	19,8	0,42	-220	-247	12,3	0,47	37,2%
14 PROIZVODI OD BAZNIH MASINE, APARATI, MEHANIČKI I TRANSPORTNA	32	47	45,3	0,15	32	47	45,9	0,10	0	0	#DIV/0!	#DIV/0!	99,6%
15 SREDSTVA I NJIHOVI ŠATOVI, MJERNI, MUZIČKI I ORUŽJE I MUNICIJA, NJIHOVI DJELOVI I RAZNI PROIZVODI	1569	2768	76,4	12,54	1815	2963	63,3	7,47	-246	-195	-20,7	-0,88	93,4%
16 UMJETNICKA DJELA, KOLEKCIONARSKI	1440	1892	31,4	4,73	2277	2691	18,2	2,69	-837	-799	-4,5	-0,65	70,3%
17	303	364	20,1	0,64	990	1250	26,3	1,69	-687	-886	29,0	3,43	29,1%
18	29	49	68,6	0,21	287	278	-3,1	-0,06	-258	-229	-11,2	-0,50	17,6%
19	140	203	45,0	0,66	10	13	30,0	0,02	130	190	46,2	-1,03	1561,5%
20	1023	1275	24,6	2,63	392	481	22,7	0,58	631	794	25,8	-2,81	265,1%
21	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,00	0,0%
98 NERAZVRSTANO	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%

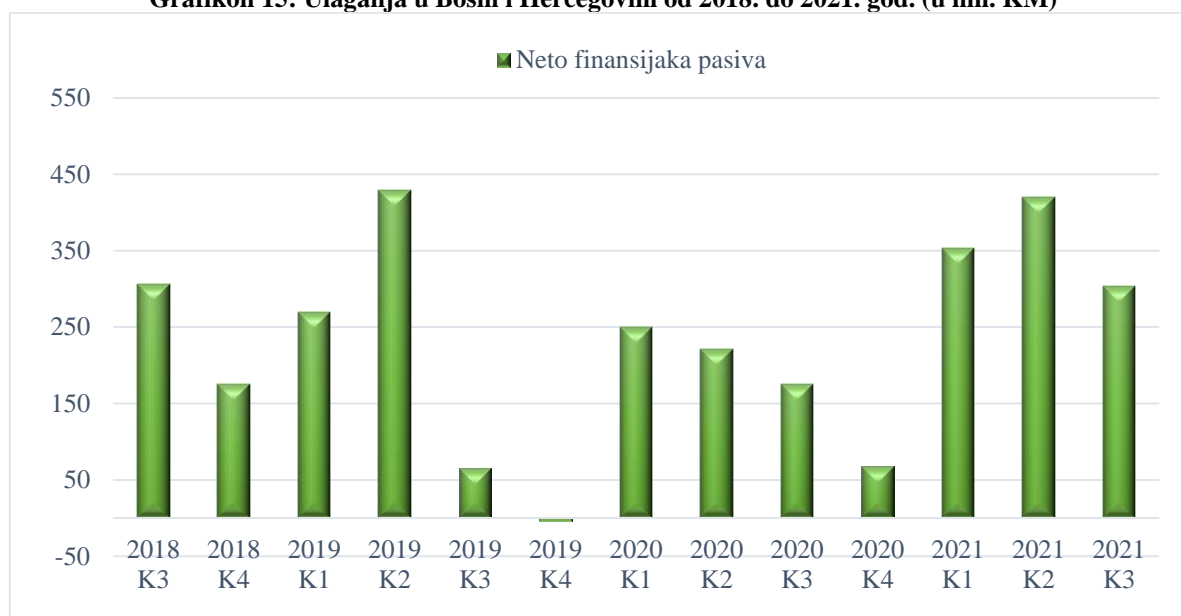
Izvor: BHAS

U vrijeme pisanja informacije nisu bili dostupni podaci za mjesec novembar o stranim direktnim ulaganjima

5. Strane direktne investicije

Prema posljednjim dostupnim podacima CBiH ukupna SDU su u prva tri kvartala 2021. god. dostigla 1.080,3 mil. KM (neto finansijska pasiva). Ovaj iznos je u odnosu na isti period prošle godine veći za 67,4%. U isto vrijeme, neto finansijska aktiva je dostigla 86,4 mil. KM i veća je za 2,9 puta u odnosu na isti period iste godine. U ovom vremenskom periodu reinvestirane zarade dostigle 658,9 mil. KM što predstavlja povećanje od 32,4% g/g. Sa ovim iznosom reinvestirane zarade su ostvarile učešće od 61% u ukupnim SDU. Poredeći sa stanjem u istom periodu prošle godine (učešće 77,1%) imale su manje učešće za 16,1 p.p.

Grafikon 15: Ulaganja u Bosni i Hercegovini od 2018. do 2021. god. (u mil. KM)

Izvor: CBBiH

Tabela 13: Strana direktna ulaganja po kvartalima

U milionima KM	K1	K2	K3	K4	K1-K4
2018	321,4	189,8	306,2	175,1	992,4
2019	269,0	429,4	65,2	-4,1	759,6
2020	249,7	220,9	174,7	67,4	712,7
2021	353,4	423,7	303,1		

Izvor: CBBiH

Nije bilo promjene kreditnog rejtinga Bosne i Hercegovine u prvih jedanaest mjeseci 2021. godine. Ranije u augustu 2021. godine agencija Standard & Poor's potvrdila je Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B sa stabilnim izgledima“ Takođe, u istom mjesecu je agencija Moody's Investors Service potvrdila Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B3 sa stabilnim izgledima“.

